

Innledning

Underveis mot en ny fylkesplan

Denne fylkesplanen for Vestfold vil gjelde kun for to år. Årsaken er at fylkesplanleggingen vil være direkte berørt av at det utvikles en regional partnerskapsstruktur i Vestfold.

Fylkesplanen skal være et verktøy for dette partnerskapet for regional utvikling. Et nasjonalt program for fornyelse av fylkesplanlegging tar opp hvordan fylkesplanen kan endre form og funksjon i tråd med dette. Også Planlovutvalget vurderer fylkesplanens plass i forhold til de regionale partnerskap.

Ut fra dette har fylkesutvalget vurdert det som riktig å vente med en større og mer langsiktig fylkesplanrevisjon til flere av disse forholdene er avklart og til et nytt fylkesting og nye kommunestyre er valgt.

Ved at denne fylkesplanen bare gjelder for to år, faseforskyves hovedtyngden av det strategiske fylkesplanarbeidet slik at det kommer i første del av valgperioden. Samtidig legges det opp til hyppigere revisjon av handlingsprogrammet. Dette innebærer at relativt raskt etter valget vil arbeidet med en helt ny fylkesplan starte, der gjennomføringen er tilpasset både fylkestingets politiske organisering og den partnerskapsstrukturen i Vestfold som blir formelt etablert og etter hvert praktisert.

Parallelt planarbeid:

Samtidig med arbeidet med å revidere fylkesplanen har det pågått andre planprosesser som har involvert kommuner, statlige instanser, næringsliv og organisasjoner. Alle disse planene behandles av Fylkestinget i 2003.

Fylkesdelplan for etablering av kjøpesentre og sentrumsutvikling

Fylkesdelplan for vern av kulturminner

Handlingsplan mot rasisme og fremmedfrykt

Temaer som disse planene tar opp blir i liten grad tatt opp i fylkesplanen.

Innhold

Underveis mot en ny fylkesplan.....	1
Innhold	2
Regional analyse	3
Partnerskap for Vestfold.....	19
Satsningsområde A: Partnerskapsavtale mellom Vestfold fylkeskommune og kommunene i Vestfold	21
Satsningsområde B: Et samarbeidende Vestfold. Regional utvikling gjennom partnerskap.....	22
Satsningsområde C: Fremme bred medvirkning og deltakelse.....	23
Satsningsområde D: Samarbeid mellom Telemark, Buskerud og Vestfold.....	23
Regional kulturutvikling	26
Satsningsområde A: Formidlingsprogrammer	27
Satsningsområde B: Kompetanseutvikling på hele kulturfeltet	28
Satsningsområde C: ABM-området (Arkiv, bibliotek og museum)	28
Samferdsel og arealforvaltning	30
Satsningsområde A: Felles forståelse for utfordringene	30
Satsningsområde B: Kollektivtransport	32
Satsningsområde C: Sykkel og gange	34
Satsningsområde D: Veg	34
Satsningsområde E: Utvikle samarbeidsformene.....	36
Satsningsområde F: Sikre utviklingsmulighetene for Larvik havn.....	36
Bærekraftig energi.....	37
Satsningsområde A: Regionalt partnerskap som drivkraft.....	38
Satsningsområde B: Energiøkonomisering og alternative energikilder.....	38
Satsningsområde C: Regional klima- og energiplan	39
Satsningsområde D: Kompetanseoppbygging og næringsutvikling.	40
Kompetanse.....	41
Satsningsområde A: Opplæring og arbeidsliv.....	41
Satsningsområde B: Omstilling og utvikling i Videregående opplæring i Vestfold.....	43
Satsningsområde C: Kompetanse og voksne	44
Satsningsområde D: Forskning og utvikling.....	45
Satsningsområde E: En trygg skolehverdag – Manifest mot mobbing	46
Satsningsområde F: Samarbeid mellom utdanningsnivåene	47
Næring.....	49
Satsningsområde A: Et mer innovativt næringsliv.....	50
Satsningsområde B: Regionalt samarbeid – en kilde til vekst i næringslivet	52
Satsningsområde C: En endringsvillig offentlig sektor.....	52

Kapittel 1

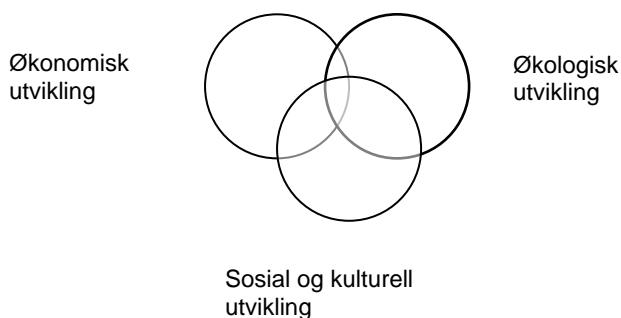
Regional analyse

Bærekraftig utvikling

I fylkesplanen for 2000 – 2003 heter det at ”Fylkestinget har lagt til grunn at fylkesplanen er Vestfolds agenda 21.” Dette videreføres i fylkesplanen for 2004 – 2005. Agenda 21 var sluttokumentet etter FNs konferanse om miljø og utvikling i Rio de Janeiro i 1992. Lokale og regionale Agenda 21 var en oppfølging av de nasjonale initiativ i kjølvannet av miljøtoppmøtet. Den norske regjeringen la ned en betydelig innsats for å unngå tilbakeskritt i det internasjonale miljøsam arbeidet under toppmøtet i Johannesburg høsten 2002, Rio 10+. På enkelte områder ble det også gjort framskritt, blant annet ved at det ble etablert en koalisjon av land som skal fremme energieffektivitet og økt bruk av fornybare energikilder der Norge vil delta. Regjeringen har forpliktet seg til å bidra økonomisk i oppfølgingen av FNs handlingsplan etter møtet, og vil samtidig sørge for en nasjonal oppfølging.

Vestfoldsamfunnet ønsker – og kjenner seg forpliktet til – å gi bidrag i den nasjonale oppfølgingen gjennom samarbeidet om regional utvikling. En forutsetning i Fylkesplanen 2004 – 2005 er derfor at mål, strategier og handlingsprogram er basert på prinsipper for en bærekraftig utvikling. Dette kommer fram i enkeltkapitler med ulike temaer som samferdsel- og arealforvaltning, kompetanse og næring, og framfor alt ved at satsingen på bærekraftig energi videreføres som eget tema i fylkesplanen.

Kjernen i begrepet bærekraftig utvikling er at utvikling må skje på en slik måte at den tilfredsstiller behov for mennesker som lever i dag uten at det går på bekostning av framtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine behov. En bærekraftig utvikling forstås som et balansert samspill mellom økonomiske, økologiske, sosiale og kulturelle forhold. I praksis betyr dette at en må se virkningen av en rekke forhold for å vurdere om utviklingen går i bærekraftig retning. En slik tankegang legges til grunn for samarbeidet om regional utvikling i Vestfold.

Figur 1: Bærekraftig utvikling er et samspill mellom flere utviklingskretter

Befolkningsvekst

Ved utgangen av 2002 passerte folkemengden i Vestfold 218 000 mennesker (SSB, kvartalsvise befolkningsendringer – foreløpige tall). Statistisk Sentralbyrås befolkningsframskrivning utført høsten 2002 beregner folkemengden i Vestfold til 244 059 i 2020 etter det såkalte MMMM-alternativet (midtalternativet). Dette tallet er ca. 5000 høyere enn resultatet for framskrivningen etter det samme alternativet utført i 1999. Etter 2002-framskrivningen vil andelen pensjonister (67 +) øke fra 14% i 2002 til 20% i 2020.

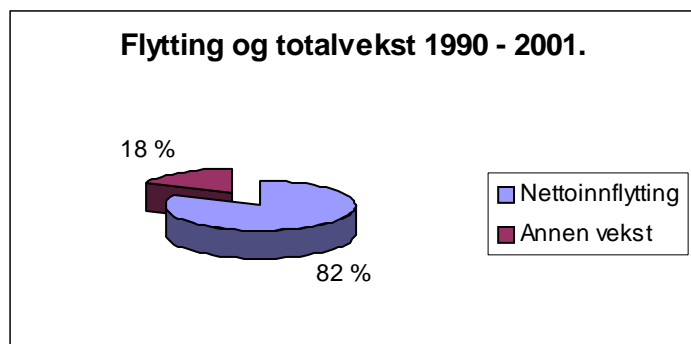
SSBs framskrivning av befolkningen i kommunene i Vestfold fra 2002 til 2020 gir denne tabellen (MMMM-alternativet):

	2 002	2 003	2 004	2 005	2 006	2 010	2 015	2 020	Vekst i % Fra 2002- nivå til 2020
Horten	24 302	24 457	24 596	24 738	24 863	25 394	26 071	26 819	10,4
Holmestrand	9 426	9 462	9 483	9 507	9 523	9 620	9 761	9 945	5,5
Tønsberg	35 326	35 698	36 047	36 384	36 723	38 017	39 543	41 060	16,2
Sandefjord	40 079	40 466	40 832	41 177	41 520	42 816	44 376	45 974	14,7
Larvik	40 795	41 034	41 267	41 479	41 704	42 545	43 660	44 892	10
Svelvik	6 445	6 504	6 539	6 583	6 632	6 780	6 933	7 113	10,4
Sande	7 524	7 580	7 628	7 674	7 728	7 909	8 144	8 407	11,7
Hof	3 033	3 078	3 123	3 160	3 201	3 342	3 532	3 712	22,4
Re	8 172	8 245	8 320	8 386	8 461	8 756	9 137	9 541	16,8
Andebu	4 823	4 859	4 895	4 929	4 960	5 098	5 275	5 485	13,7
Stokke	9 815	9 916	10 012	10 097	10 183	10 545	11 003	11 480	17
Nøtterøy	19 797	19 955	20 085	20 213	20 328	20 768	21 307	21 912	10,7
Tjøme	4 533	4 589	4 634	4 681	4 737	4 900	5 072	5 247	15,8
Lardal	2 386	2 390	2 391	2 397	2 394	2 415	2 429	2 472	3,6

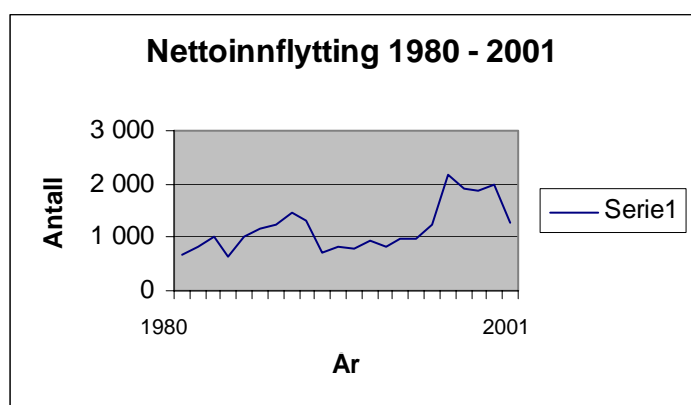
Tabell 1: SSBs framskrivning av folkemengde i kommunene i Vestfold etter MMMM-alternativet. 2002 = registrert folkemengde 1. januar 2002.

En forventet høyere veksttakt gjør at Sandefjord i følge framskrivningen passerer Larvik som den mest folkerike kommunen i Vestfold omkring år 2010.

Det er ikke nytt at befolkningen i Vestfold øker relativt mye år for år. På 50-tallet var den årlige tilveksten i gjennomsnitt på 1971 personer. På 1990-tallet var den gjennomsnittlige årlige befolkningsveksten på 1668 personer. Den store forskjellen mellom 50-tallet og 90-tallet er at befolkningsveksten den gang i hovedsak skyldtes et stort fødselsoverskudd, gjennomsnittlig 1465 personer pr. år, mens befolkningsveksten på 90-tallet i hovedsak skyldtes netto innflytting, gjennomsnittlig 1366 personer pr år. Den store tilflyttingen til Vestfold ser ut til å vare ved, og er et hovedtrekk i befolkningsutviklingen i fylket. Et annet hovedtrekk er tendensen til økt konsentrasjon i tettstedene (se nedenfor).

Figur 2: Nettoinnflytting i forhold til annen vekst i befolkningen. Figur: Vestfold fylkeskommune. Kilde: SSB. Befolkningsendringer.

Figur 3: Nettoinnflytting til Vestfold, 1980 – 2001. Figur: Vestfold fylkeskommune. Kilde: SSB: Befolkningsendringer.

Kvartalstallene for 2002 viser en nettoinnflytting på 1623 personer i 2002.

En av årsakene til tilflyttingen er at Vestfold vurderes som et attraktivt bosted. En undersøkelse utført av Sentio/Norsk statistikk viser at Vestfold rangerer høyest som ”favorittfylke” i et landsdekkende representativt utvalg. Spørsmålet som ble stilt var: Hvis du skulle velge deg et favorittfylke som du synes fremstår bedre enn de andre, uavhengig av der du selv bor, hvilket fylke ville du da velge? Vestfold topper svarstatistikken, ved å være foretrukket av 6,9% av de spurte. På de etterfølgende plassene kommer Nordland (6,6%), Hordaland (6,6%). Vestfolds nærliggende fylker fikk slik uttelling i undersøkelsen

Fylke	Score, %
Vestfold	6,9
Telemark	6
Akershus	5,8
Oslo	5
Østfold	3,1
Buskerud	2,3

Tabell 2. Kilde Sentio/Norsk statistikk. 20,7% av de 988 spurte svarte vet ikke på spørsmålet.

Antall husstander har relativt sett økt kraftigere enn antall mennesker fordi husstandene er blitt stadig mindre. I 1960 var det gjennomsnittlig 3,1 person pr. husstand i Vestfold (hele landet: 3,3). I 2001 var det 2,3 personer pr. husstand i Vestfold (likt med resten av landet).

	1960	1970	1980	1990	2001
Antall husstander Vestfold	50952	59650	69736	81866	94339
Personer pr. husstand Vestfold	3,1	2,9	2,6	2,4	2,3
Personer pr. husstand Hele landet	3,3	2,9	2,7	2,4	2,3

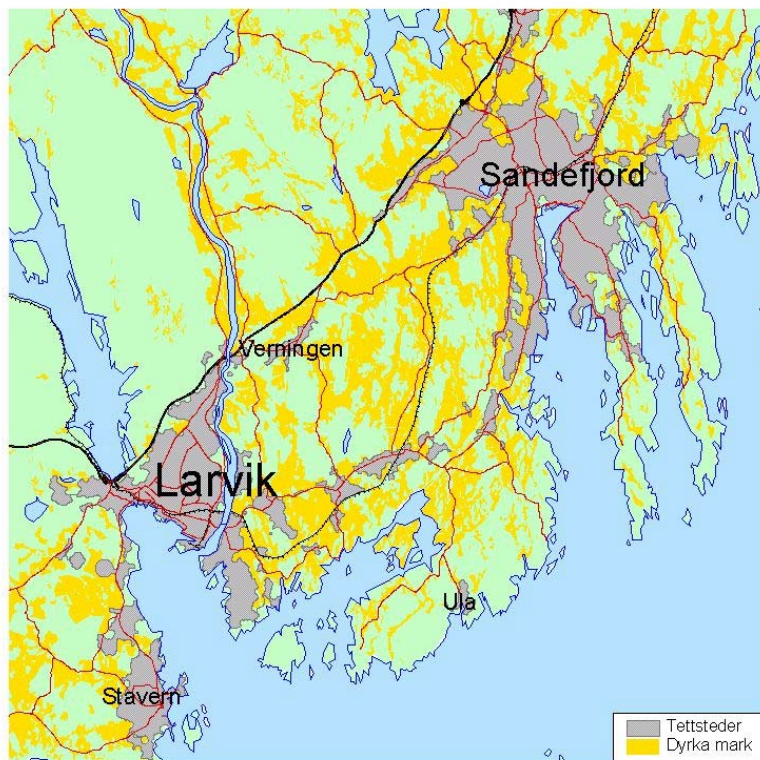
Tabell 3: Husstander og personer pr. husstand. Kilde: SSB Folke- og boligtellingsen 2001

Kultur – sentrum eller periferi?

Kunst- og kulturlivet er preget av en betydelig skjevfordeling når det gjelder hvor det profesjonelle tilbudet skapes og hvor befolkningen bor. Mønsteret er at den profesjonelle kulturen lages i de største byene. Det gjør at mange reiser fra ”periferien” til ”sentrum” for å ta del i kulturtilbudet. Et eksempel er scenekunsten. Mens mellom 70 og 80% av befolkningen bor utenfor de fire største byene, har scenekunstinstitusjonene i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger stått for ca 70% av tilbudet av scenekunst i de siste 20 årene. (Kilde: Kirke- og kulturdepartementet: Etter alle kunstens regler – en utredning om norsk scenekunst.) For Vestfolds vedkommende er situasjonen at en stor del av det profesjonelle kulturtilbudet som befolkningen tar del i, skapes ved de store institusjonene i Oslo. Det innebærer også at for svært mange som ønsker kunst og kultur som yrke går veien til slike yrkesmuligheter i stor grad ut av fylket.

Kamp om arealene

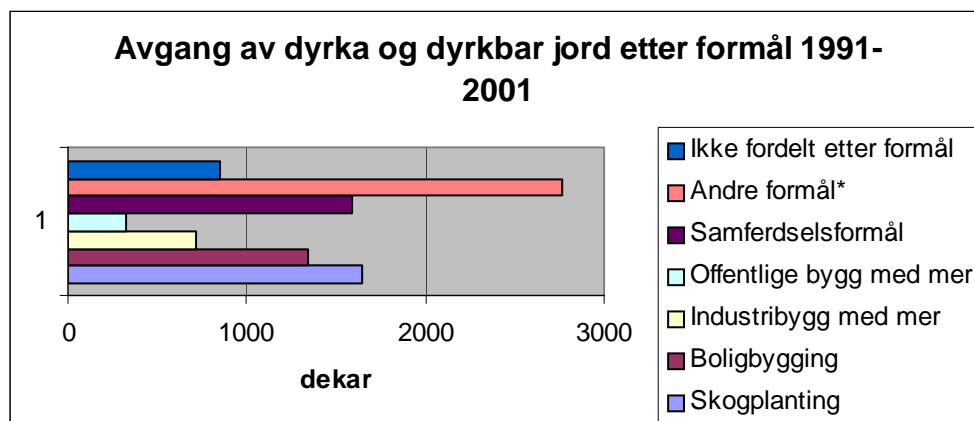
Det er kamp om arealene i kystkommunene. Langs kysten har vi noen av våre mest verdifulle rekreasjonsarealer. I de samme områdene finner vi fylkets beste jordbruksarealer. Samtidig er etterspørselen etter bolig-, fritids- og næringsarealer betydelig i denne delen av fylket. Fylkesdelplan for kystsonen i Vestfold ble vedtatt i juni 2002. Denne omhandler viktige problemstillinger som berører arealbruk i kystsonen.

Kartet illustrerer hvor vanskelig det er å utvikle tettstedene uten at det går på bekostning av jordbruksarealene. Vestfold har jordbruksarealer av svært høy kvalitet i nasjonal sammenheng. Vestfold bidrar for eksempel med 20% av landets totalproduksjon av hvete og 25% av landets grønnsaksproduksjon. Av Norges areal utgjør Vestfold ca 0,5%.

Figur 4: Dyrka mark og tettsteder i søndre Vestfold. Kart: Vestfold fylkeskommune. Kildedata: SSB/Statens kartverk.

Areakampen fører til økende press på jordbruksarealene. I perioden 1991 til 2001 ble 9.233 dekar dyrka eller dyrkbar mark omdisponert. Dette tilsvarer mer enn 1300 fotballbaner à 7 dekar eller 4 ganger Bastøyas areal. Figuren viser hvordan dette fordeler seg på formål. Areal omdisponert til "Andre formål" utgjør en stor andel. Denne gruppen består i all hovedsak av areal omdisponert til golf. Dette er midlertidig omdisponering.

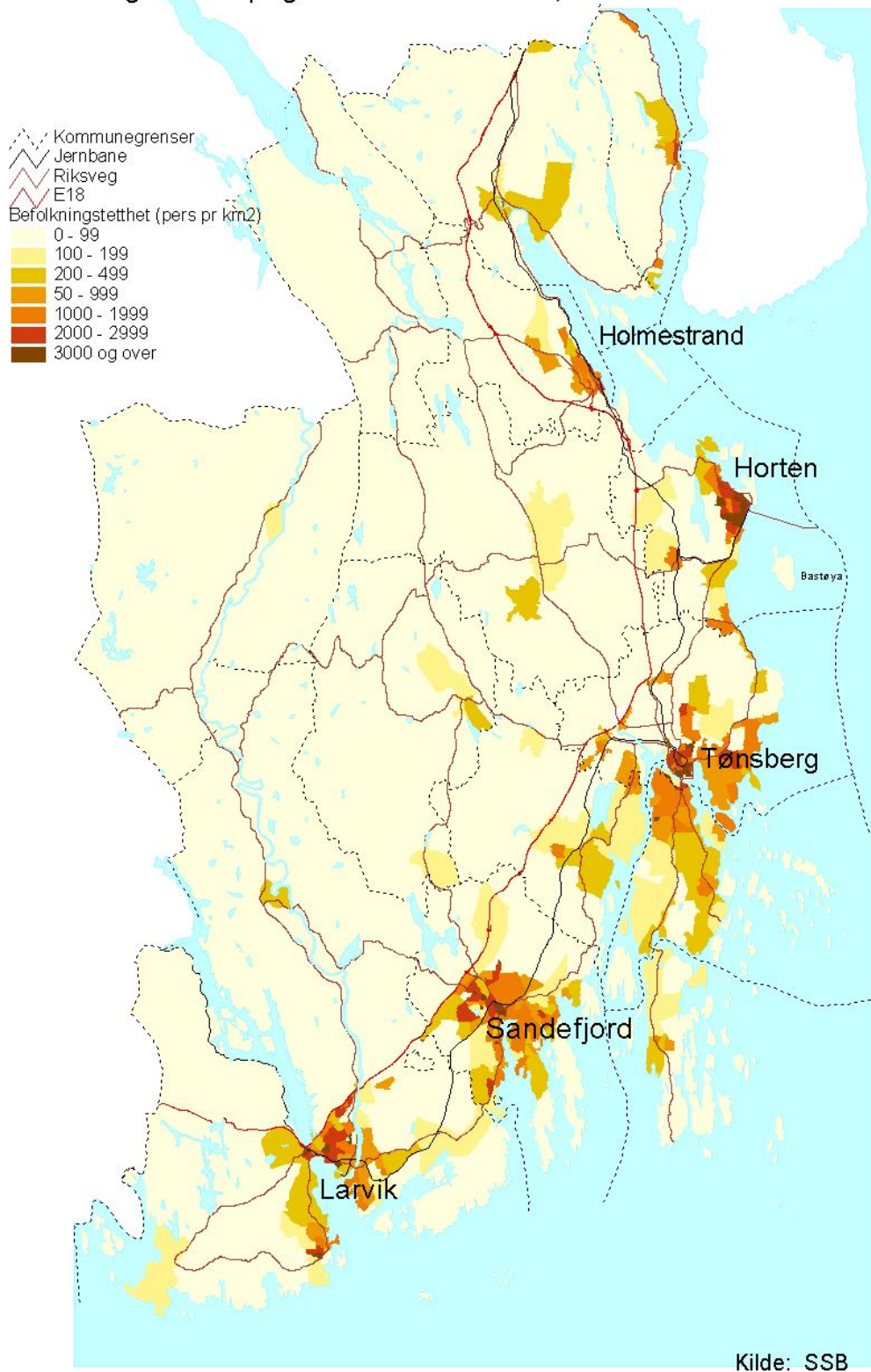
Figur 5: Avgang av dyrka mark. Figur: Vestfold fylkeskommune. Kilde: Fylkesmannen i Vestfold
* "Andre formål" omfatter i hovedsak golfbaner. Disse arealene er midlertidig omdisponert.

88% av befolkningen bor øst for E18. Området dekker 37% Vestfolds areal. Tilveksten skjer hovedsakelig i byene og tettstedene. 84% av Vestfolds befolkning bor i tettsteder. Bare i perioden 2000 til 2002 økte denne andelen med 2,5%.

Østlandssamarbeidet (de 8 fylkene i østlandsområdet) har som mål å sikre en balansert og bærekraftig utvikling innen regionen gjennom utvikling av en kjernestruktur. Dette vil minske presset på hovedstadsområdet (Oslo og Akershus) og styrke resten av regionen. En flerkjernestruktur vil kunne gjøre det lettere å gjennomføre en mer miljørettet arealpolitikk der man unngå at byene flyter utover. Dermed kan arealer for friluftsliv og rekreasjon skjermes bedre. Vestfoldbyene inngår i denne strategien. Fortetting er et virkemiddel i en nasjonal utbyggingsstrategi med et langsiktig perspektiv. Fortetting kan ha som konsekvens at verdifulle arealer i byene og tettstedene går tapt. I fortettingsstrategiene er det derfor viktig å ivareta kvalitetene i byene og tettstedene.

Kartet nedenfor viser befolkning pr kvadratkilometer i Vestfold, fordelt på grunnkrets nivå. Fylket er inndelt i 584 grunnkretser. I byene og tettstedene har hver grunnkrets mindre areal enn i mindre befolkede områder.

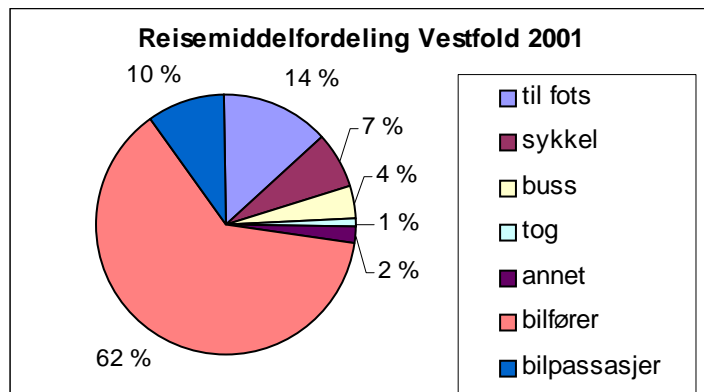
Befolkningstetthet pr grunnkrets i Vestfold, 2001

Figur 6. Kart: Vestfold fylkeskommune. Kartdata: SSB og Statens Kartverk.

Vestfold - et trafikkfylke

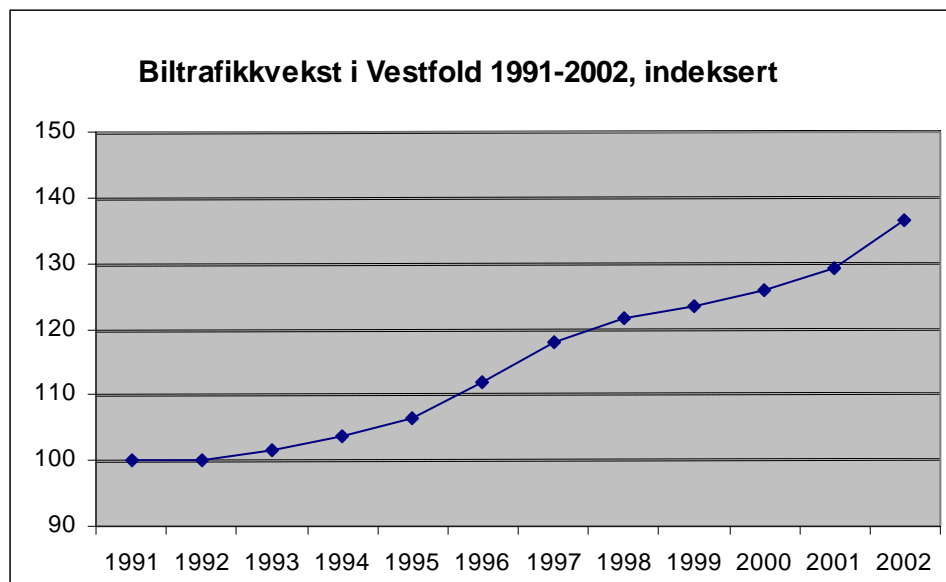
Reisevaneundersøkelse (RVU) for Vestfold 2001 viser følgende reisemiddelfordeling:

Figur 7. Reisemiddelfordeling for personreiser i Vestfold. Kilde: Reisevaneundersøkelsen, Statens Vegvesen.

Vestfold er et av de største trafikkfylkene i landet målt ut i fra trafikkbelastningen på riksveinettet og antall passasjerer på jernbanen. Undersøkelsen viser at 3 av fire vestfoldinger bruker bil, enten som fører eller passasjer, når de er på farten .

Både veg-, fly- og fergetrafikken er i sterk vekst. Omfanget av vegtrafikken er helt sentralt i forhold til nivået på de ulemper den påfører omgivelsene i form av ulykker, støy og forurensning. I perioden 1991-2002 har vegtrafikken økt med 36,5%. Figuren viser prosentvis vekst i vegtrafikken i Vestfold, med 1991 som referanseår.

Figur 8 Trafikkvekst i Vestfold 1991-2002. Kilde: Statens vegvesen

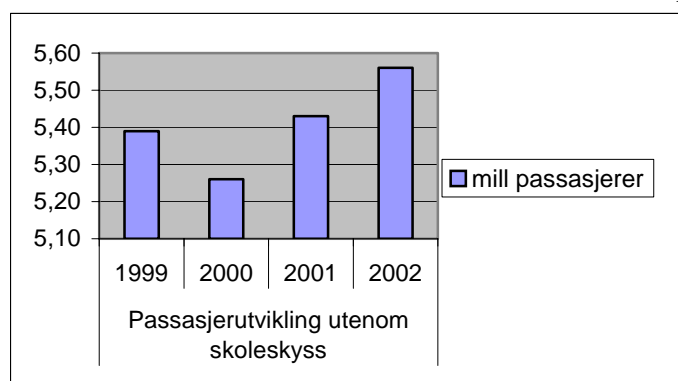
Det er en klar dreining fra bruk av tog til bruk av bil. Det er en stor utfordring framover å bidra til en utvikling som ivaretar en stadig økende befolknings reisebehov på en god måte.

Diagrammet viser trafikktviklingen på Vestfoldbanen ved tellepunkt mellom Drammen og Sande.

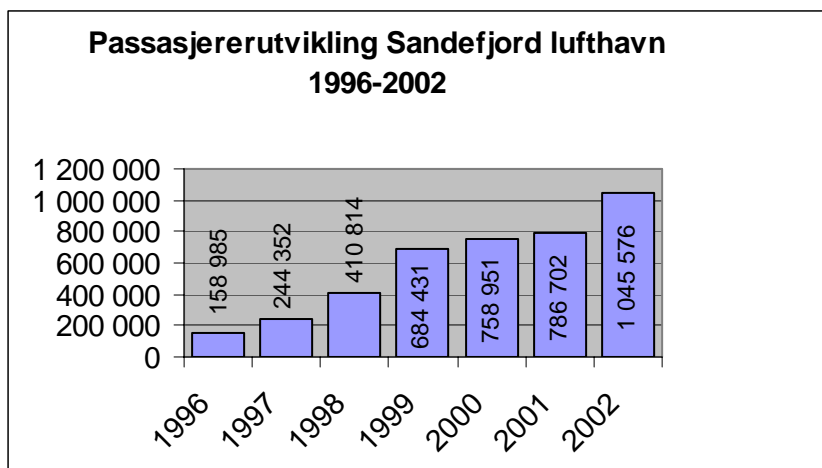
Figur 9: Trafikktvikling på Vestfoldbanen, mellom Sande og Drammen, 1993-2002. Kilde: NSB AS

Bruken av buss viser økning de to siste åra. Årsaken er delvis en satsing på stamlinjene og delvis at rutetilbudet er blitt bedre ved at frekvensen på en del av rutene er økt.

Figur 10 Passasjerutvikling på buss 1999-2002. Kilde: Vestfold Kollektivtrafikk AS

Sandefjord lufthavn passerte 1 mill passasjerer i år 2002. Det bygges ut for en kapasitet på 1,8 mill passasjerer i 2015.

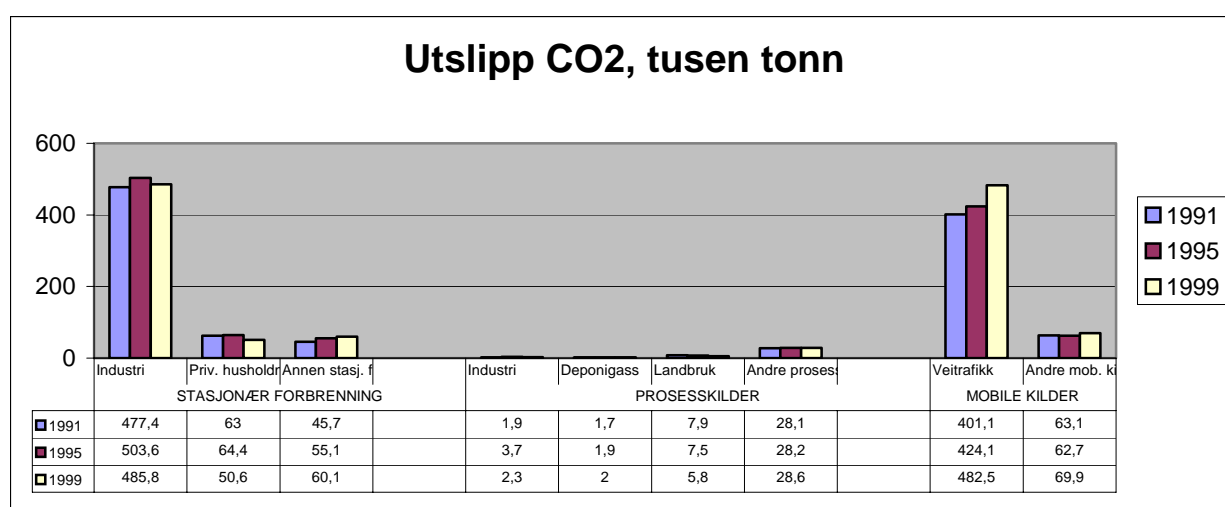

Figur 11 Passasjerutvikling Sandefjord lufthavn 1996-2002. Kilde: Sandefjord lufthavn.

Energi og klima

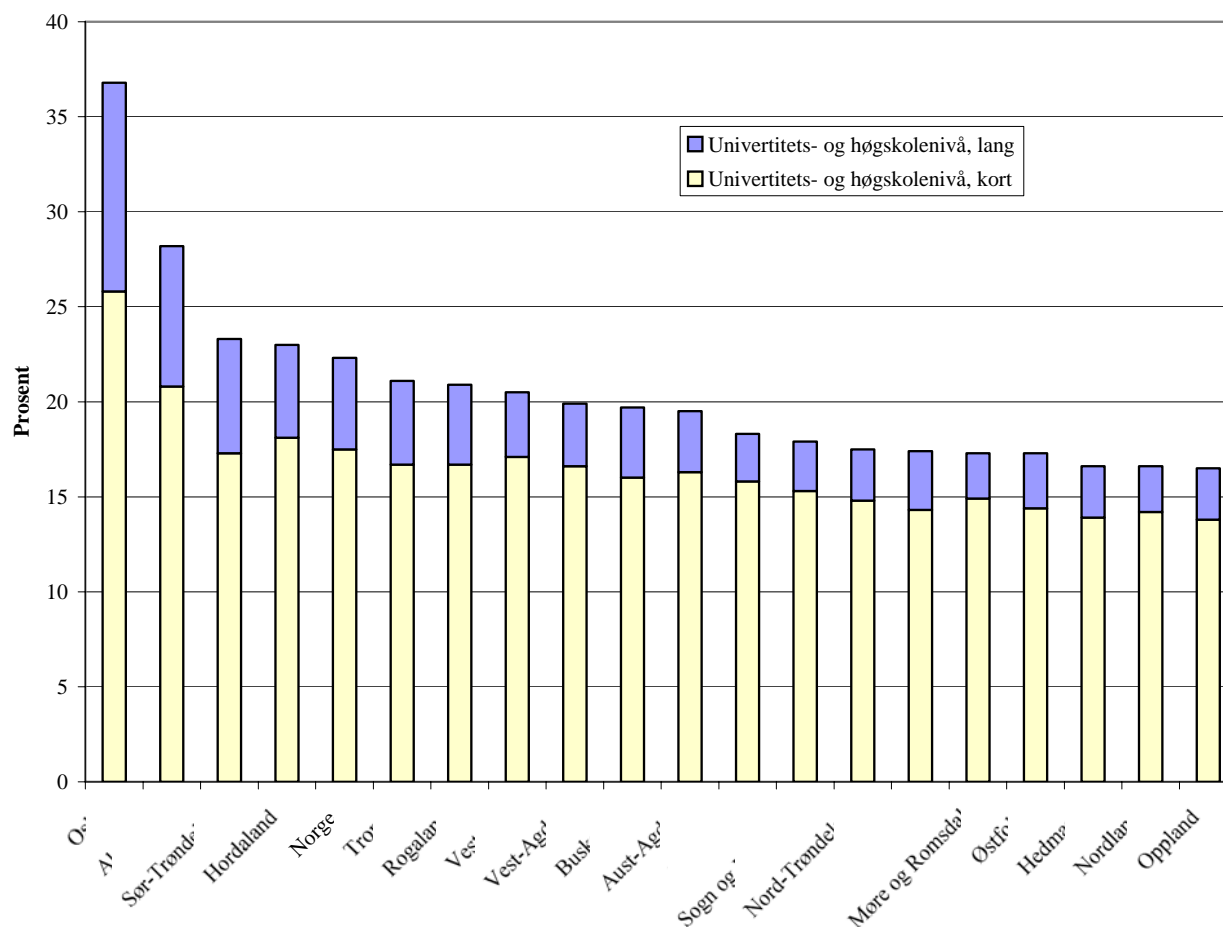
Nasjonale tall viser at det totale energiforbruket (netto innenlands) økte med 2,6% fra 2000 til 2001. Husholdningene økte sitt forbruk med 10,2%, mens energiforbruket i industrien gikk ned med 3,6%. Forbruket av elektrisitet, som utgjør omkring halvparten av det totale energiforbruket, økte med 2,5% i samme tidsrom, til tross for betydelig økte strømpriser i 2001. Foreløpige tall for 2001 viser en strømpris til husholdninger inklusive avgifter og nettleie på 62,3 øre/kWh, den høyeste prisen noensinne. Regjeringen vil stimulere til å utvikle fornybare energikilder. Målet er en utbygging av vindkraft på 3 TWh/år og mer vannbåren varme basert på fornybare energikilder, varmepumper og spillvarme på 4 TWh/år innen 2010.

Utslippene av CO₂ i Vestfold har økt og ligger betydelig høyere enn 1991-nivået, som er det utslippsnivå Norge har forpliktet seg til å komme ned på i følge Kyoto-avtalen. En stor del av veksten i CO₂-utslippene i Vestfold kommer av økte utslipp fra vegtrafikken.

Figur 12. Utslipp av CO₂, ulike kilder. Tabellen vil bli oppdatert med nye tall for 2002 og korrigeres for nye beregninger også av tidligere utslipp. Kilde: SSB

Kompetanse

Figur 13 Kompetanse i befolkningen etter avsluttet utdanning. Kilde: SSB

I 2001 hadde i overkant av 20 % av personer over 16 år i Vestfold høyere utdanning (både kort og lang). Det er bare de 5 universitetsfylkene og Rogaland som har et høyere utdanningsnivå enn Vestfold.

Betydelig vekst i ungdomskullene i de nærmeste årene gjør det nødvendig å øke kapasitet i tilbudet om videregående opplæring. Tabellen viser utvikling i ulike aldersklasser fram mot 2010.

Åreklasser	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
6-12	20 674	20 795	20 907	20 841	20 868	20 924	20 846	20 646	20 435
13-15	8 499	8 751	9 074	9 146	9 188	9 152	9 153	9 184	9 283
16-19	10 316	10 522	10 715	11 177	11 638	11 934	12 246	12 320	12 324

Tabell 4. Barne- og ungdomskull i Vestfold. Kilde: SSB. Befolkningsframskrivning 2002 – 2050 etter MMMM-alternativet.

Å forebygge avbrudd i videregående skole har vært et satsningsområde i Vestfold. Tabellen nedenfor viser antall elever som takket ja til skoleplass ved inngangen til skoleåret, og hvor mange som avbrøt skolegangen i løpet av skoleåret.

Skoleår	Antall elever	Avbrudd
2000/01	7490	460
2001/02	7434	383
2002/03	7054	236*

Tabell 5. Elevtall og avbrudd i videregående skoler i Vestfold. Antall elever er tallet på elever som takket ja til skoleplass ved inngangen til året. Kilde: Videregående opplæring i Vestfold. * Avbrudd i 2002/03 er pr. 1. mars 2003.

Næring

En indikasjon på nyskaping i næringslivet kan være utviklingen i antall nyetablerte bedrifter over tid. Tabellen viser netto tilvekst (antall registrerte nye foretak trukket fra antall slettede foretak).

Fylke	Tilvekst						Endring i tilvekst		Endring i tilvekst	
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	1999-00	2001-02	1997-2002	Antall Prosent
Østfold	652	659	498	757	666	572	52,0%	-14,1%	3951	30,2%
Akershus	1378	1299	1069	1654	925	982	54,7%	6,2%	7917	31,3%
Oslo	2386	2477	1616	2991	1151	1190	85,1%	3,4%	10855	22,9%
Buskerud	728	623	571	733	378	605	28,4%	60,1%	3798	28,7%
Vestfold	659	654	432	719	390	470	66,4%	20,5%	3558	29,8%
Telemark	337	397	266	477	260	373	79,3%	43,5%	2112	24,7%
Hele landet	12 136	12 111	9 663	14 459	9 130	10 086	49,6%	10,5%	67 316	27,4%

Tabell 6. Nyetablerte bedrifter. Kilde: Brønnøysund-registrene

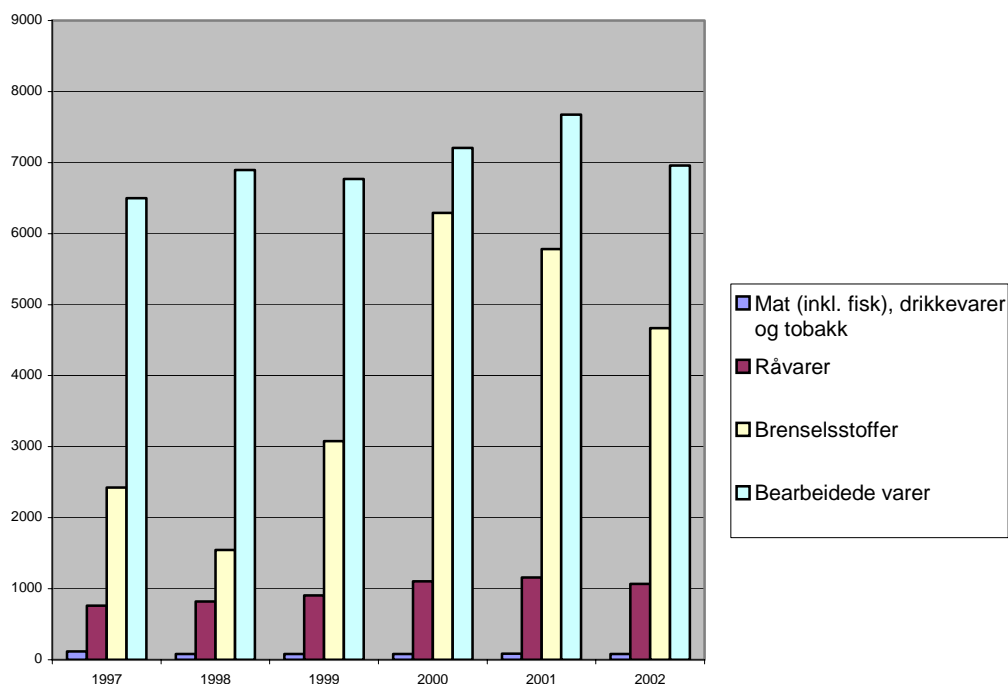
Fra 1997 til 2003 har antall foretak i Vestfold økt fra snaut 12 000 til drøyt 15 000. Målt i prosent er utviklingen i tilveksten av nye bedrifter i Vestfold betydelig over landsgjennomsnittet. I perioden 1997 - 2001 har det årlige antall konkurser i Vestfold vist vedvarende nedgang, med tall under landsgjennomsnittet. Dette bildet har imidlertid forandret seg drastisk i løpet av 2002. Ikke siden 1993 har tallet på åpne konkurser vært så høyt. For Vestfold har økningen vært betydelig, med en økning som ligger langt over landsgjennomsnittet.

Vestfold eksporterte tradisjonelle varer for 12,8 milliarder kroner i 2002. Den tradisjonelle vareeksporten innbrakte i overkant av 1,9 milliarder kroner mindre enn i 2001. Det representerer en nedgang på 13,1% fra 2001. Som tabellen nedenfor viser har eksporten av tradisjonelle varer i Vestfold økt fra 9,8 milliarder kroner til 12,8 milliarder kroner i perioden 1997-2002. Størst økning hadde Vestfold i 2000 da det ble eksportert for 14,7 milliarder kroner, som var en økning på 35,5% fra 1999.

	MAT 8 (INKL. FISK), DRIKKEVARER OG TOBAKK	RÅVARER	BRENSLSSTOFFER	BEARBEIDETE VARER	TOTALT
1997	115	763	2 424	6 499	9 801
1998	81	819	2 545	6 895	9 340
1999	83	907	3 078	6 767	10 835
2000	82	1 105	6 290	7 208	14 685
2001	85	1 159	5 784	7 676	14 704
2002	80	1 067	4 668	6 960	12 775

Tabell 7. Eksport av tradisjonelle varer. I statistikk over utenrikshandel med varer brukes betegnelsen "tradisjonelle" brukes om import uten skip og oljeplattformer og eksporten uten skip og oljeplattformer, råolje og naturgass. Beløp i mill. kr. Vestfold. Kilde: SSB.

Eksporten av bearbeidede varer fra Vestfold økte jevnt i perioden 1997-2001, tilsvarende 1,2 milliarder kroner eller 18,1%. I løpet av 2002 har det imidlertid vært en nedgang i eksporten av bearbeidede varer på 716 mill. kr eller 9,3% i forhold til 2001. Det innebærer at eksporten av bearbeidede varer er tilbake på nivået for 1998. I perioden 1997-2001 har eksporten av råvarer fra Vestfold økt med 396 mill. kr eller 52,0% fordelt på en jevn årlig økning frem til og med 2001. I 2002 er denne utviklingen brutt og Vestfold opplevde en nedgang i eksporten av råvarer på 92 mill. kr eller 8,0%.

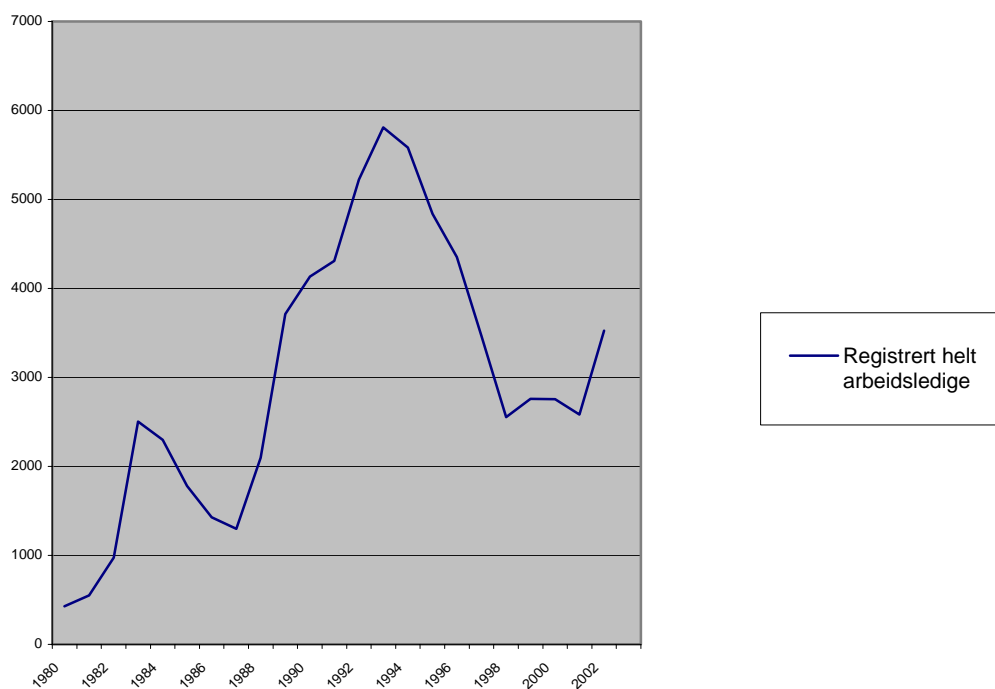

Figur 14. Fordeling av eksportverdi etter tradisjonelle varer 1997-2002. Mill. kr. Vestfold Kilde: SSB

Arbeidskraftundersøkelsene viser at det i 2002 var 107 000 sysselsatte i Vestfold, mot 100 000 i 1997. Veksten på 7 % overgås bare av Østfold. I perioden 1997 - 2000 var arbeidsledigheten i Vestfold likt med landsgjennomsnittet, mens den deretter har økt vesentlig mer i Vestfold enn i landet totalt. Størst prosentvis økning har det vært i Oslo og Akershus, men de øvrige Oslofjordfylkene har også hatt en sterk økning i ledigheten i denne perioden. Den største absolute ledighetsøkningen i disse fylkene har vært innen industriarbeid.

Foreløpige tall viser at 3 526 personer var registrert helt arbeidsledige i Vestfold i 2002, og vi må helt tilbake til 1997 og 1989 for å finne tilsvarende høy ledighet. Etter en periode de siste 4 årene med en ledighet på i overkant av 2 500 personer, økte ledigheten i 2002 til over 3 500 personer. Dette representerer en økning på ca 40% i løpet av ett år, mens veksten på landsbasis ligger på 25%. Denne tendensen har fortsatt i 2003, og ved utgangen av januar var det registrert 4 252 arbeidsledige i Vestfold som tilsvarer en økning på hele 64,5% fra 2001-nivå. (eller 20,6% fra 2002). En må tilbake til 1996 for å finne tilsvarende ledighet i Vestfold. Gjennomsnittlig ledighetsprosent i Vestfold ligger i januar 2003 på 3,8% av arbeidsstyrken.

Diagrammet viser utviklingen i ledigheten (registrert helt arbeidsledige) i Vestfold i perioden 1980-2002:

Figur 15. Registrert helt arbeidsledige. Årsgjennomsnitt Vestfold 1980-2002. Kilde: Aetat

HANDLINGSPROGRAM

Satsningsområde: Samarbeid om regional analyse

Gitt den nye oppgavefordelingen har fylkeskommunen fått forsterket sin rolle som regional utviklingsaktør. Utøvelsen av denne rollen skal baseres på partnerskap med andre aktører i regionen. Grunnlaget for et aktivt og målrettet partnerskap ligger blant annet i at det foreligger et godt analytisk grunnlag som stadig videreutvikles for å vurdere regionens viktigste utfordringer. De temaene som er tatt opp i fylkesplanens analysedel illustrerer mange av de forhold som inngår i en utvikling av feltet regional analyse.

Fylkeskommunen vil ta initiativ til å kartlegge behov og muligheter for et samarbeid mellom kommunene, fylkeskommunen og regionale statlige etater om å framskaffe, samle, presentere og eventuelt analysere data som vurderes som relevante i beslutningsprosesser knyttet til regional utvikling. Innretningen av et eventuelt samarbeid skal også basere seg på å være servicerettet mot innbyggere, næringsliv, offentlige virksomheter og offentlighet.

Scenarieprosjekt

I fylkesplanperioden vil Vestfold fylkeskommune ta initiativ til et scenarieprosjekt som har til hensikt å vise ulike mulige utviklingsretninger for Vestfold. Gjennomføringen av et prosjekt forutsetter deltakelse fra det regionale partnerskapet. Tilnærmingen skal være bred med fokus på forhold knyttet til befolkningsutvikling, arealbruk og arealstrategier, samferdsel, kompetanse, kultur og næringsutvikling. Metoden med scenarier baserer seg på å utvikle alternative framtidbilder og fra disse spore veivalg tilbake til en nå-situasjon. Dette er en metode som er velegnet til å skape en felles forståelse for utfordringene og for mulige veivalg. Et slikt scenarieprosjekt vil være et bidrag til utviklingen av en ny fylkesplan.

Kapittel 2

Partnerskap for Vestfold

MÅL

Innbyggerne i Vestfold skal i fellesskap utnytte handlingsrommet for regional utvikling for å bevare og skape verdier for fellesskapet. I tett samarbeid mellom lokale, regionale og nasjonale aktører skal det utvikles strategier og tiltak der regionens muligheter tas i bruk. De viktigste aktørene er innbyggerne selv, organisasjoner og næringslivet. Det skal mobiliseres til samarbeid mellom disse og kommunene, fylkeskommunen og statlige etater.

STRATEGI

En overordnet strategi for utvikling av Vestfold bygger på vurderinger av hvilke forhold som har betydning for utviklingen i fylket, og i hvilken grad de kan påvirkes innenfor en regionalpolitisk ramme, og hvordan ulike aktører – og samspillet mellom dem - virker inn på utviklingen. I dette kapitlet er aktørperspektiv sentralt, mens øvrige kapitler i fylkesplanen i større grad går inn på viktige sider ved innholdet i den regionale utviklingen. I disse kapitlene vil også aktørperspektivet ha en plass med en utforming som er i samsvar med strategien i dette kapitlet.

Samarbeid langs flere akser

Målet understreker betydningen av tett samarbeid om regional utvikling. Samarbeidet må utvikles langs flere akser:

- Innbyggernes oppfatning og engasjement er den viktigste kilde både til konkret handling og til legitimitet. Samarbeid om regional utvikling baserer seg på det representative demokratiet i kommunestyre og fylkesting, på medvirkning i planprosesser og andre samfunnsformende prosesser og på hverdagens nærkontakt og meningsutveksling gjennom publikums bruk av tjenester fra offentlig sektor.
- Næringsliv og organisasjoner er nødvendige samarbeidspartnere for å sikre gode beslutninger, både på grunn av de ulike interesser de representerer og ivaretar, og på grunn av den kunnskap de besitter.
- Offentlig sektor i Vestfold, og særlig kommunene og fylkeskommunen, må etablere forpliktende samarbeidsformer som gir økt handlekraft. Et partnerskap av aktører i Vestfold skal også bidra til et enklere Vestfold ved at offentlig sektor oppfattes som mer enhetlig, samstemt og brukervennlig.
- Regional utvikling er i dagens samfunn grenseoverskridende i mange betydninger, og krever at oppmerksomheten rettes ut over Vestfolds grenser, både til våre nærmeste nabofylker og til aktuelle samarbeidsregioner utenfor Norge.

PARTNERSKAP

Partnerskap er et av de sentrale begrepene i den nye forståelsen av oppgavefordeling og måten regional utvikling skal oppnås på. I Stortingsmelding nr 19 (2001 – 2002) heter det om regionale partnerskap: "Hensikten med regionale partnerskap er å bringe sammen ulike aktører - politikere, offentlige etater, brukergrupper og frivillige grupper - for å drøfte mål og strategiske hovedlinjer for å iverksette tiltak i situasjoner der en regional aktør ikke er i stand til å nå vedtatte målsettinger alene. Partnerskapet må ta utgangspunkt i de konkrete behovene til innbyggere og næringsliv i den enkelte region."

Et partnerskap kan formaliseres på ulike måter. Kjentegn ved partnerskap som arbeidsform er bl.a. :

- likeverdighet og gjensidighet mellom partene
- felles forpliktelser
- regulering av forholdet gjennom en type avtale eller kontrakt

Offensiv og endringsvillig fylkeskommune

Stortinget og Regjeringen har gått inn for at fylkeskommunens skal fornye og styrke sin rolle som regional utviklingsaktør. Endringer av oppgaver (Stortingsmelding 19 (2001 – 2002) Nye oppgaver for lokaldemokratiet – regionalt og lokalt nivå) innebærer at fylkeskommunen er gitt en sentral rolle i utviklingen av regionale partnerskap.

For å lykkes i en slik rolle vil Vestfold fylkeskommune innta en offensiv, innovativ og imøtekommende holdning i relasjon til viktige partnere. Av største betydning er forholdet til kommunene. Med en positiv vurdering fra kommunenes side vil fylkeskommunen som regional aktør ha betydelig større mulighet til å være en sentral medspiller for regional utvikling. Fylkeskommunen utvikler sitt styringssystem for å oppnå et slikt resultat. Også i andre relasjoner vil Vestfold fylkeskommune bygge opp om regionale partnerskap ved å være lydhør og villig til å forsøke nye løsninger.

Endringstempoet i samfunnet er høyt, noe som gjør regional utvikling til et krevende arbeidsfelt. Partnerskap som arbeidsform er ikke ny, men det er nytt at regional utvikling som politikkområde i så stor grad er basert på denne arbeidsformen. Gjennom ordningen med forsøk med kommunal oppgavedifferensiering er regionale partnerskap også invitert til å overta oppgaver som i dag er statlige oppgaver. Både på lokalt, regionalt og nasjonalt plan imøtesees det konkrete positive resultat av den nye regionalpolitiske dreiningen i løpet av relativt kort tid. I denne situasjonen vurderes det som riktig for Vestfolds vedkommende å prøve flere veier å gå samtidig. Partnerskapet mellom kommunene, fylkeskommunen og andre regionale aktører i Vestfold skaper en felles arena med felles forpliktelser for å fremme utvikling i fylket. Partnerskapet mellom fylkeskommunene i Buskerud, Telemark og Vestfold skal gi en regional merverdi som den enkelte fylkeskommune eller andre enkeltaktører ikke kan få til hver for seg.

Infrastruktur for utvikling

Formålet med regional utvikling er å skape en helhetlig og ønsket samfunnsutvikling for egen region. Med dette menes blant annet økt verdiskaping, god tilgang på stabil arbeidskraft, variert arbeidsmarked, godt tjenestetilbud og en vekstkraftig region.

Formålet med regionale partnerskap for utvikling er at aktører med ulike arbeidsområder bringes sammen for å styrke innsatsen. Partnerskapene søker gevinster ved at innsats og behov i ulike sektorer sees i sammenheng, og ved at det velges langsiktige strategier som hver enkelt partner understøtter. Ikke minst vil regionale partnerskap spille en svært viktig rolle i forhold til å bygge en tjenlig samfunnsmessig infrastruktur. Utviklingen i norsk og internasjonal økonomi gjør det til en oppgave, også regionalt, å skape løsninger som bidrar til å sikre høy sysselsetting. Forholdet mellom utvikling av infrastruktur og ønsket aktivitetsnivå i samfunnet, både på kort og lengre sikt, er derfor en utfordring også til det regionale partnerskapet. Fylkesplanen som redskap for regionalt utvikling har en rolle i forhold til å løfte fram strukturelle satsinger som i sum skaper en infrastruktur for utvikling i Vestfold. Dette går både på de enkelte satsningene innenfor ulike temaer, og på hvordan offentlig sektor som helhet blir en positiv medspiller.

Dette perspektivet blir vektlagt i fylkesplanperioden. Innenfor kulturfeltet rommer fylkesplanen en forpliktelse til å investere i en kulturell infrastruktur, både som et gode for den enkelte innbygger, og som bidrag til et klima for nyskaping i næringslivet. Innenfor samferdsel og arealforvaltning framheves prosjekter som vil ha stor betydning for sysselsettingen, både direkte og indirekte. Temaet bærekraftig energi understreker

betydningen av at den infrastrukturen som utvikles er bærekraftig, samtidig som det understøtter innovasjon og næringsutvikling. Tunge investeringer innen videregående opplæring vil innebære mange direkte oppdrag for lokalt næringsliv, samtidig som det bygges opp en infrastruktur innen kompetanse som skal sikre Vestfolds framtid i kunnskapssamfunnet. Innenfor næringsutvikling rettes fokus mot å understøtte innovasjonskrefter som grunnlag for et konkurransedyktig næringsliv, samt at kvaliteten på offentlig sektor i regionen blir et konkurransefortrinn for næringslivet.

Innenfor alle disse områdene vil fylkeskommunen som aktør være en aktiv medspiller på utviklingsarenaene, bidra til å styrke disse arenaene, bringe inn egne kjernevirksomheter og egne virkemidler og gjør det til en del av en omforent utviklingsstrategi for Vestfold i samarbeid med andre aktører i regionale partnerskap.

HANDLINGSPROGRAM

Satsningsområde A: Partnerskapsavtale mellom Vestfold fylkeskommune og kommunene i Vestfold

Gjennom inngåelse og fornyelse av en partnerskapsavtale skal fylkeskommunen og kommunene i fellesskap styrke det regionale utviklingsarbeidet og slik bidra til en helhetlig utvikling i Vestfold.

FELLESKAP OM UTVIKLERROLLEN

Stortingsmelding 19 (2001 – 2002) beskriver forholdet mellom kommunene og fylkeskommunen innenfor regional utvikling på denne måten:

For å være en god utviklingsaktør må fylkeskommunen i mindre grad vektlegge myndighetsrollen, og i større grad legge vekt på utviklingsrollen. Fylkeskommunen vil ha en viktig rolle som pådriver og initiativtaker for å møte utfordringer som går utover kommunegrensene.

...

Kommunene har gjennom sitt ansvar for tjenesteproduksjon, løsning av viktige velferdsoppgaver og arealbruk, stor påvirkningskraft på den regionale utviklingen, ikke minst til næringsutvikling og boligformål. Dette gjør det nødvendig at kommunene og fylkeskommunene i fellesskap tar grep om den regionale utviklingen. Prosesser og planer i kommuner og fylkeskommuner må underbygge og understøtte hverandre.

Avtalen skal bidra til synlige resultater gjennom konstruktivt engasjement, den skal bidra til bedre kontakt og samarbeid, forenkling og effektivisering. Å nyttiggjøre seg partnernes kompetanse og å få til en gjensidig erfaringsutveksling er sentralt i avtalen. Partnerskapsavtalen baseres på tillit, likeverd og legitimitet, og det forutsettes at partene i fellesskap tar ansvar både for rettigheter og plikter forbundet med arbeidet.

Innholdet i avtalen er regulert og godkjent av de organer som etter kommuneloven er bemyndiget til å gjøre dette. Et *regionalt utviklingsforum* gis mandat til å ivareta avtalen. Det skal også vurdere og foreta en reduksjon og forenkling av andre samhandlingsarenaer mellom forvaltningsnivåene. Tiltak og prosjekter som iverksettes bør kunne forankres i fylkesplan, fylkesdelplaner eller strategiske planer for Vestfold.

Avtalen skal behandles av hvert enkelt kommunestyre og fylkestinget, og vil gjelde for 2004 og 2005. Partnerskapsavtalen kan forlenges med to år av gangen.

Regionalt utviklingsforum

I tråd med partnerskapsavtalen mellom kommunene og fylkeskommunen i Vestfold skal saker av strategisk karakter og saker som gjelder infrastruktur i forhold til regional utvikling i

ET ENKLERE VESTFOLD

Fylkesutvalget vedtok i mars 2002 at det skulle utredes en alternativ styringsmodell for Vestfold fylkeskommune. Kommunenes sentralforbund i Vestfold var arena for utredningsprosessen. Utredningen skulle "legge grunnlag for en fornyelse av det regionale nivået hvor det gjennom kommunalt og fylkeskommunalt samspill skapes økt legitimitet og eierforhold til det regionale arbeidet." Utredningen munnet ut i notatet *Et enklere Vestfold*. Her ble bl.a. kjerneområdene for den regionalpolitiske rollen i Vestfold pekt ut.

Vestfold tæs opp i Regionalt utviklingsforum. Sakene skal være basert på reelle behov, og ta opp forhold som det er naturlig at aktørene i Vestfold i fellesskap står ansvarlig for. Dette gjelder spesielt de områdene som av KS Vestfold er definert som kjerneområder for regional utvikling i Vestfold.

- Kompetansebygging
- Næringsutvikling
- Arealforvaltning, samferdsel og transport
- Kulturutvikling
- Regionalt internasjonalt engasjement

Regionalt utviklingsforum skal ha deltakelse av representanter fra fylkestinget, kommunene, partene i arbeidslivet og representanter fra regional stat i tråd med vedtak i kommunestyre og fylkesting.

Det forutsettes at antall tiltak og prosjekter begrenses til det som synes realistisk å få vedtatt innen rimelig tid. Deltakende kommuner og fylkeskommunen dekker selv utgifter forbundet med deltakelse i det regionale utviklingsforumet.

Satsningsområde B: Et samarbeidende Vestfold. Regional utvikling gjennom partnerskap

Å utvikle en velfungerende partnerskapsstruktur for regional utvikling er en skrittvis prosess som krever kontinuerlig læring og videreutvikling. Norges Forskningsråd og Vestfold fylkeskommune gjennomførte høsten 2002 forprosjektet

Fylkeskommunens rolle som regional

utviklingsaktør" med den hensikt å avdekke sentrale utfordringer i Vestfold. Prosjektet ble utført av Arbeidsforskningsinstituttet. Forprosjektet trekker blant annet fram det forhold at man i Vestfold har lang samarbeidserfaring, mange arenaer og nettverk, men at koblingene og koordineringen mellom disse er for svak. Når det gjelder innholdet i regionale utviklingsspørsmål, peker forprosjektet på kompetanse og kultur som sentrale tema i Vestfold.

På bakgrunn av forprosjektet iverksettes et utviklingsprosjekt med varighet ut fylkesplanperioden (2003 – 2005): *Et samarbeidende Vestfold: Regional utvikling gjennom partnerskap*. Det søkes etablert et partnerskap bestående av Vestfold fylkeskommune, Strategisk Næringsplan Vestfold, Kommunal- og regionaldepartementet og Norges forskningsråd til gjennomføring og finansiering av prosjektet. Målet for prosjektet er å styrke regional verdiskaping gjennom å videreutvikle det regionale partnerskapet i Vestfold. Prosjektet vil utføres av forskere fra Arbeidsforskningsinstituttet og Høgskolen i Vestfold/NordRegio.

REGIONALT UTVIKLINGSFORUM

Styret i KS Vestfold gikk 25. februar 2003 inn for dannelsen av et regionalt utviklingsforum i Vestfold. Dette er en del av en partnerskapsavtale som hver enkelt kommune skal ha til godkjenning.

Et regionalt utviklingsforum blir en formalisert samarbeidsarena mellom kommunene og fylkeskommunen i Vestfold og andre regionale aktører. Forumet får sin oppstart i 2004.

Fylkeskommunen har ansvar for selve driften av forumet, ved møteinnkalling, protokollføring, ekspedering og oppfølging av saker. Det regionale utviklingsforumet innkalles med 14 dagers varsel til minst to møter hvert halvår.

De enkelte medlemmer av utviklingsforumet har selv ansvar for nødvendig forankring av saker og behandling av saker i egen kommune/fylkeskommunen eller organisasjon.

Prosjektet anvender en forskerstøttet utviklingsstrategi basert på aksjonsforskning, der endring og kunnskapsutvikling er parallelle aktiviteter. Prosjektets aktiviteter vil være under utvikling gjennom fylkesplanperioden. Blant aktivitetene som er pekt ut, er å revitalisere SNP Vestfold gjennom en utvikling mot et PartnerskapsForum Vestfold. Videre er hensikten å styrke koblingene mellom de utviklingsorienterte møteplassene som allerede eksisterer, utvikle spesifikke bedriftsnettverk, utnytte større skoleprosjekter som del av byutvikling (jf. satsningsområde B i kapittel 6), kultur i næringspolitisk sammenheng (jf. satsningsområde A i kapittel 7). Et tema i prosjektet er også samarbeid mellom fylkeskommunen og kommunene, (jf. satsningsområde A ovenfor). Et regionalt utviklingsforum må inngå i en arbeids- og rolledeling med det bredere PartnerskapsForum Vestfold, med kommunestyrene og med fylkestinget.

Prosjektet vil innebære en systematisk innsats for å vitalisere, gjenoppbygge og etablere nødvendige partnerskapsarenaer, og å etablere effektive oppfølgings- og gjennomføringsmekanismer.

Satsningsområde C: Fremme bred medvirkning og deltakelse

Etableringen av mer forpliktende samarbeid i form av partnerskap skjer med utgangspunkt i å styrke den demokratiske innvirkningen på samfunnsutviklingen. Samtidig vil praktiseringen av partnerskap mellom ulike institusjoner kunne utfordre etablerte samarbeidsformer og mer tradisjonell medvirkning, enten det gjelder politikken som utøves i direkte folkevalgte organ eller gjennom den adgang til medvirkning i planprosesser som er beskrevet i plan- og bygningsloven. Det er et mål å unngå at utvikling av partnerskap i Vestfold svekker disse etablerte formene for medvirkning.

Medvirkning og folkevalgte organs rolle i forhold til partnerskap og regional utvikling må derfor være på dagsorden ved utviklingen av Regionalt utviklingsforum og i det planfaglige samarbeidet mellom kommunene, fylkeskommunen og regional stat (jf. satsningsområde A i kapittel 4). Fylkeskommunen og kommunene bør søke samarbeid om tiltak som bygger opp om og styrker den brede deltakelsen i utformingen av samfunnet. Tiltak innenfor dette satsningsområdet kan være å arrangere kurs i medvirkning i planprosesser rettet mot bl.a. organisasjonslivet. Et annet aktuelt tiltak er å utarbeide en felles medvirkningsplakat for Vestfold. Denne kan på en enkel måte slå fast en standard for medvirkning både når det gjelder regional og kommunal planlegging, og være en effektiv måte å informere om folks mulighet til medvirkning slik det er beskrevet i plan- og bygningsloven. En videreføring av samarbeidet om å styrke barn og unges interesser i samfunnsutviklingen (BUSMI-prosjektet) må finne sin plass innenfor rammen av et partnerskap mellom kommuner, fylkeskommune og regional stat.

Satsningsområde D: Samarbeid mellom Telemark, Buskerud og Vestfold

Fylkestingene i Vestfold, Buskerud og Telemark står sammen om et forsøk med kommunal oppgavedifferensiering, der de tre fylkeskommunene i et partnerskap bl.a. overtar enkelte oppgaver fra staten. Formålet med forsøk er å innhente erfaringer med alternative måter å organiseringen av oppgavefordelingen på. Regjeringen inviterte til slike forsøk i St. meld nr 19 (2001 – 2002).

Gjennom søknaden om forsøk med kommunal oppgavedifferensiering har de tre fylkeskommunene gått inn for å danne en formell partnerskapsstruktur i det politiske samarbeidet. Samtidig arbeides det videre med administrativt samarbeid.

Søknad om forsøk

Et partnerskap mellom de tre fylkene vil ikke være et fjerde forvaltningsnivå, men en avtalebasert konstruksjon som per definisjon består av samarbeid mellom selvstendige parter. Det gjør at partnerskapet ikke vil kunne fungere som en overkommune. Partnerskapets primære oppgave vil være å bidra til at lokale initiativ, behov og oppgaver blir trukket inn i de ulike strategiske partnerskap, at lokale ressurser settes inn, at sterkere lokalt eierskap til utviklingsarbeidet blir resultatet, og at utviklingsarbeidet tilfører kommunene kompetanse.

Grunnlaget for å søke et forsøk er først og fremst at de regionale utfordringene som de tre fylkene står overfor krever løsninger på tvers av fylkesgrensene. Regionale løsninger vil på nærmere definerte områder kunne gi en regional merverdi som den enkelte fylkeskommune eller andre enkeltaktører ikke kan få til hver for seg. På dette grunnlaget vil forsøket omfatte både delegering av myndighet fra de enkelte fylkeskommuner til det nye regionale partnerskapet på fylkeskommunale ansvarsområder og delegering av myndighet fra staten til det regionale partnerskapet på statlige ansvarsområder. I søknaden om forsøk er det foreslått etablert et interfylkeskommunalt råd, Regionrådet for Buskerud, Telemark og Vestfold, med hjemmel i kommunelovens § 27. Regionrådet settes sammen av representanter med personlige vararepresentanter oppnevnt av hver av de deltagende fylkeskommuner. Fylkesordfører og fylkesvaraordfører skal være medlem i rådet, slik søknaden beskriver dette.

TREFYLKESAMARBEIDET
<p>Samarbeidsrelasjonene mellom Buskerud, Vestfold og Telemark har til nå vært uten noen formell overbygning, selv om det har vært regelmessig kontakt også på politisk nivå. Samarbeidet har bl.a. omfattet samarbeid om fylkesgeolog, gjesteelever, rusmiddelprosjekt og innkjøp. Fylkestingene i alle tre fylkeskommuner har i inneværende valgperiode gått inn for å forsterke det politiske og administrative samarbeidet. Det er gjort vedtak om å søke om forsøk etter forsøksloven for å etablere et partnerskap. I henhold til søknaden vil et formalisert partnerskap mellom de tre fylkene omfatte både oppgaver som i dag ligger i fylkeskommunen og oppgaver som staten har.</p>

Søknaden beskriver en rekke oppgaver som kan forvaltes av de tre fylkene i fellesskap. Innenfor næringspolitikken innebærer forsøket overføring av myndighet fra Nærings- og handelsdepartementet til regionrådet når det gjelder forvaltning av forholdsmessig regional andel av midler innenfor Landsdekkende innovasjonsordning (statsbud. Kap 2425, post 55) og Tilskudd, forsknings- og utviklingskontrakter (statsbud. Kap 923, post 70). Innen samferdsel dekker forsøket følgende forhold: Delegasjon fra yrkestransportloven om løyver til rutedrift mellom fylkene til fylkeskommunene og overføring av ansvar for løyver til rutedrift mellom Telemark, Vestfold og Buskerud fylker fra fylkeskommunen til regionrådet. Overføring av ansvar og myndighet for riksveger som ikke er stamveger via fylkeskommunen til regionrådet. Ansvar og myndighet for fylkesveger overføres regionrådet via fylkeskommunen. Ansvar og myndighet for å gi tillatelse til drift av jernbane når det gjelder rutedrift i og mellom Telemark, Vestfold og Buskerud fylker overføres regionrådet via fylkeskommunen. Ansvar og myndighet for kollektivtrafikk overføres regionrådet. Ansvar for trafikksikkerhetsarbeidet overføres regionrådet. Innenfor regionalplanlegging innebærer forsøket en felles regionplan for de tre fylkene.

Dialogen med kommunal- og regionaldepartementet og saksbehandlingen i de enkelte fylkesting avgjør innholdet i , innretningen av og organiseringen av forsøket.

Administrativt samarbeid

Parallelt med et forsøk pågår en prosess for et administrativt samarbeid på en rekke områder. De tre fylkestingene har gjort vedtak om premisser for en spesialisert regional arbeidsdeling. Dette har så langt resultert i at Buskerud er gitt et fagansvar for innkjøp, mens Telemark har et fagansvar innen internasjonalt samarbeid. Prosessen videreføres nå med særlig oppmerksomhet på fem områder: Kultur, kollektivtransport, tannhelsetjeneste, fagopplæring og spesialfag. I tillegg utvikles en rekke mindre prosjekter. Forutsetningen for å gå inn på de enkelte samarbeidsordningene er at det fører til bedre tjenester for innbyggerne. Det kan skje ved bedre ressursutnyttelse, styrket kompetanse, bedre kvalitet eller økt effektivitet.

Geologisamarbeidet

3-fylkessamarbeidet i geologi mellom Buskerud, Telemark og Vestfold er unikt i Norge. Pr 1. mars 2003 har Buskerud, Telemark og Vestfold fylkeskommuner samarbeidet i 5 år om regionale geologiske temaer. Erfaringen er at 3-fylkessamarbeidet allerede bidrar som regionalutviklingsaktør innen viktige geologiske temaer hvor kommunene ikke har egen ekspertise og hvor det heller ikke er realistisk for kommunene å anskaffe det. Samarbeidet som drives av de tre fylkene gir synlige synergieffekter gjennom bl.a. økt statlig fokus på undersøkelser i de tre fylkene og dermed økt utbytte for kommunene, næringslivet, framtidig næringsliv og innbyggere. Temaene omfatter bl.a.:

- Kartlegging av geologiske ressurser (byggeråstoffer, industriråstoffer) og utarbeidelse av regionale ressursregnskap.
- Registrering og tilrettelegging av geologisk naturarv for turisme, undervisning og forskning.
- Anskaffelse og anvendelse av geologisk informasjon for bedre kommunal og regional forvaltning av geologiske ressurser, geologisk naturarv, økt botrygghet i forhold til skred og byggegrunn etc.
- Bakgrunn for utvikling av eksisterende og etablering av framtidig næringsliv.

For å forsterke innsatsen innen geologisamarbeidet, bør fylkene utarbeide en felles geologiplan for årene 2004 – 2007. I utformingen av dette dokumentet må kommunene være aktivt deltakende slik at den framtidige virksomheten blir et best mulig fungerende partnerskap mellom fylkeskommunene og kommunene. Planen bør blant annet ta opp følgende temaer:

- Geologiske ressurser i Buskerud, Telemark og Vestfold mot 2300
- Geologi i undervisning og turisme
- Anvendelse av geologisk informasjon i kommunene

Kapittel 3

Regional kulturutvikling

MÅL

Vestfold skal utvikles til et foregangsfylke for regional kulturutvikling. Fire forhold er særlig viktige: Det skal utvikles en kulturell infrastruktur. Den regionale kulturutviklingen skal bidra til å heve den kulturelle kompetansen hos innbyggerne i Vestfold. Vestfolds historiske identitet skal styrkes. Kulturell kompetanse skal være et bidrag i næringsutviklingen i regionen.

STRATEGI

Tendensen innen kulturlivet har hittil vært at profesjonell kunst og kultur i stor grad utvikles og oppleves sentralt, mens regionene mer har forvaltet midler til den frivillige amatørkulturen gjennom lag og foreninger. Fylkesplanens mål for regional kulturutvikling innebærer at Vestfold skal endres fra kulturell periferi til i større grad å bli et kulturelt sentrum. Vestfold tar mål av seg til å bli en drivkraft i utviklingen av nye kultursatsninger og en eksponent for nye måter å tenke regional kulturutvikling på. I tråd med ny oppgavefordeling vil Vestfold fylkeskommune endre fokus fra forvaltning til utvikling.

Det ligger en stor utfordring i å bygge et sterkt kultur-Vestfold der profesjonelle miljøer og en mangfoldig amatørkultur bygd på frivillighet og deltakelse kan utvikles side ved side. Suksessfaktoren her vil være rolledeling og partnerskap mellom i første rekke fylkeskommunen og kommunene. Bare slik kan kulturen bli en viktig faktor for å gjøre Vestfold til et enda bedre sted å bo. Også reiselivsnæringen og Vestfoldfestspillene er aktører som har en viktig plass i denne strategien.

STRATEGISK KULTURPLAN

Et av tiltakene i fylkesplanen for 2000 – 2003 var å utarbeide en strategiplan for regional innsats på kulturfeltet. Denne planen har vært utviklet og drøftet i samarbeid med fylkets kommuner, organisasjoner og øvrig samfunnsliv og ble etter en bred høringsrunde vedtatt av fylkestinget i desember 2002. Innholdet i dette kapitlet tar opp i seg elementer fra Strategisk kulturplan.

Kulturminner og –miljøer er grunnleggende for hvordan vi betrakter vår historiske identitet. Fylkeskommunen har tatt initiativ til å utarbeide en fylkesdelplan for bevaring av kulturminner, med følgende målsetting: Forvalte kulturarven slik at en sikrer en bærekraftig utvikling og bevarer kulturminne- og kulturmiljøer som dokumentasjon av fortiden og som ressurs i nåtiden og for framtiden.

For å nå hovedmålet for regional kulturutvikling vil satsningen konsentreres rundt tre hovedstrategier:

- Utvikle et marked for en selvforsterkende, regional kulturutvikling.
- Bygge kompetanse på hele kultursektoren i Vestfold.
- Styrke ABM-sektoren (arkiv, bibliotek og museum).

Kulturminneplan vil også støtte opp om deler av disse hovedstrategiene.

Utvikle marked for en selvforsterkende, regional kulturutvikling

Hovedtanken er at offentlige kulturmidler i større grad bør følge brukeren. Hensikten er å målrette ressursene slik at interessen og etterspørselen etter kulturopplevelser øker. Flere forutsetninger er viktige for å lykkes med en slik strategi. For det første må det offentlige

bevisst stimulere etterspørselen ved å bygge økt kulturell innsikt og kompetanse i befolkningen. Videre må ressursene i større grad settes inn på arenaer hvor mennesker allerede er samlet, i første rekke skole og arbeidsliv. Det offentlige må påta seg en hovedrolle som koordinator i formidlingen av kulturtilbud mot disse arenaene. Endelig er det avgjørende at det i kulturmarkedet sirkulerer penger som byttmiddel slik at kunstnere og kulturarbeidere gis bedre muligheter til å leve av sin virksomhet.

Bygge kompetanse på hele kultursektoren i Vestfold

For å lykkes med å gjøre kulturen til en viktig regional utviklingsfaktor, er det nødvendig å utvikle kompetanse i alle ledd. Dette gjelder både innen fylkeskommune, kommuner, kulturinstitusjoner og det frivillige kulturliv. Kompetansebygging vil styrke de faglige nettverkene og skape en felles plattform for en kulturell infrastruktur som omfatter alle kommuner i fylket.

Styrke ABM-området (arkiv, bibliotek og museum)

Regionens egen historie og kulturelle bakgrunn danner en samlet referanseramme for innbyggerne. Historisk og kulturell identitet er dessuten en viktig basis for forståelse av andre kulturer. Kommuner, museumssamlinger, lag og foreninger gjør en stor innsats for å styrke den lokale historieinteressen og den kulturelle samhörigheten. På det regionale plan tar fylkeskommunen gjennom sine kulturinstitusjoner og tilskuddsordninger et hovedansvar for kunnskapsformidling og identitetsbygging. En styrket og samordnet ABM-sektor vil gi et godt grunnlag for en videreføring av dette arbeidet.

HANDLINGSPROGRAM

Satsningsområde A: Formidlingsprogrammer

Gjennom utviklingen av egne formidlingsprogrammer ønsker fylkeskommunen å utvikle brukernes kunnskap og erfaring med ulike kunstuttrykk og kulturformer. Skole og arbeidsliv blir de viktigste arenaene for å utvikle en slik kulturell kompetanse.

Videreutvikle Den kulturelle skolesekken (DKS) til å omfatte alle fylkets kommuner

DKS er et program for profesjonell kunst- og kulturformidling i grunnskolen. DKS er tematisk og aldersmessig relatert til læreplanverket og tilstreber en systematisk tilrettelegging for elevenes møte med kunst, kunstnere og sin egen lokale kulturhistorie. I samarbeid med fylkesmannen ved utdanningsdirektøren og Høgskolen i Vestfold leder fylkeskommunen arbeidet med å involvere alle fylkets kommuner i DKS innen 2005.

Den kulturelle skolesekken
Navnet og formidlingsmodellen Den kulturelle skolesekken (DKS) ble skapt i Sandefjord kommune. Nasjonalt satses det nå stort på DKS. Stortinget har gjennom vedtak om endring av loven om pengespill øremærket omkring 180 millioner kroner årlig til tiltaket. Vestfold vil i fylkesplanperioden ha en representant i den nasjonale referansegruppa for satsingen.

Utvikle UNIK (Unge nordmenn i internasjonal kulturkommunikasjon) for de videregående skolene

Prinsippene vil være de samme som for DKS. Elevenes tilrettelagte møter med profesjonell kunst og kultur videreføres, men UNIK vil også ha som mål å utvikle det internasjonale mennesket. I et slikt perspektiv vil fylkets elever kunne tilbys en helhetlig kulturell dannelse bygget på det beste av Vestfolds unike historie og internasjonale tradisjoner.

I nært samarbeid med videregående skole, Høgskolen i Vestfold, aktuelle departementer og internasjonale organisasjoner, tas det sikte på å utvikle et pilotprosjekt hvor målet er å etablere et kunst- og kulturprogram for elevene i videregående skole, inkludert et internasjonalt studieopphold.

Starte opp KUPP (Kulturutvikling i praksis)

Det tredje formidlingsprogrammet vil rettes mot den voksne befolkning i arbeidslivet. Etter samme modell som DKS skal det utvikles et kulturelt tilbud til bedrifter og offentlige institusjoner med tanke på å utvikle deres kulturelle kompetanse og generelle trivsel. Programmet vil utvikles og konkretiseres i nær kontakt med aktuelle samarbeidspartnere og utvalgte bedrifter.

Satsningsområde B: Kompetanseutvikling på hele kulturfeltet

Mange kommuner har signalisert et ønske om samarbeid om kompetanseutvikling i hele kultursektoren. Fylkeskommunen vil derfor ta initiativ til å utarbeide et eget kompetanseprogram for de ulike kulturfelt og nivåer. Utarbeidingen og gjennomføringen av programmet vil foregå i nært samarbeid med aktuelle partnere i fylket. Et program for å bygge opp kompetanse må basere seg på kartlegging av situasjonen og behov i kommuner, institusjoner og virksomheter på kulturområdet. Tiltak må utvikles i samarbeid med aktuelle kompetansemiljøer, og med en tydelig rolle for de fylkeskommunale institusjonene.

Det blir også viktig å stimulere lokalt frivillig foreningsliv gjennom kompetanseheving og utviklingsarbeid. Som en oppfølging av Strategisk kulturplan vil det i kommende periode bli utarbeidet en egen handlingsplan for idrett og friluftsliv. Denne planen er også viktig i et kompetanseperspektiv.

Satsningsområde C: ABM-området (Arkiv, bibliotek og museum)

ABM-meldingen
St. meld nr 22 (1999-2000) - Kjelder til kunnskap og oppleving (ABM-meldingen) innvarsler en ny politikk på ABM-området i Norge. Meldingen gir sterke føringer om samordning av ressurser innen ABM-sektoren. Et uttrykk for dette er etableringen av et statlig samordningsorgan, "ABM-utvikling".

Vestfold ønsker å følge opp de statlige signalene og føringene på ABM-området gjennom tre konkrete tiltak.

"ABM-råd Vestfold" for bedre samordning

Rådet vil bestå av representanter for kommunale, fylkeskommunale og statlige institusjoner og vil

være et viktig regionalt samarbeidsorgan for videreutvikling og samordning på ABM-sektoren. Med utgangspunkt i rådet vil det etableres ulike samordningstiltak og fellesprosjekter.

"Vestfoldmuseene" som et musealt nettverk for samarbeid og fellesløsninger

På museumsområdet fokuseres det i ABM-meldingen særlig på utvikling og konsolidering av større enheter, etablering av fellesløsninger og nettverksarbeid. Vestfold fylkeskommune har sammen med de fire regionmuseene tatt initiativ til å bygge opp et omfattende nettverk under navnet "Vestfoldmuseene". Det viktigste tiltaket her er etableringen av et eget museumssenter med fellesmagasin, konserveringsverksteder og fellestjenester innenfor ulike museale arbeidsfelt.

Forpliktende samarbeid mellom regionmuseene og Fylkesarkivet for Vestfold om innsamling, tilrettelegging og bruk av privatarkiver

Det eksisterer i dag to arkivfaglige miljøer på kulturvernområdet i fylket, ett gjennom museenes fellestjeneste for arkiv og ett ved Fylkesarkivet for Vestfold. Gjennom en samordning vil det nå etableres ett kompetansemiljø, Vestfoldarkivene, bygd opp rundt det nåværende Fylkesarkivet for Vestfold. Vestfoldarkivene vil ha det overordnede ansvar for alt privatarkivarbeid i fylket.

Kapittel 4

Samferdsel og arealforvaltning

MÅL

Vestfold skal utvikles til en attraktiv, funksjonell og robust flerkjernet byregion i et regionalt samarbeid. I attraktiv legges at fylket beholder og videreutvikler sine attraktive fysiske sider som kulturlandskapet, kystsonen, rekreasjonsområdene i indre Vestfold og blant annet urbane kvaliteter i byene. I funksjonell legges et godt utbygd transportsystem, og gode fysiske betingelser for blant annet handel og næringsliv. Med robust menes en utvikling som er basert på bærekraftig arealutvikling, et vel fungerende næringsliv, gode bomiljøer og lokalsamfunn. I begrepet flerkjernet byregion ligger en erkjennelse av at Vestfold består av godt etablerte byer og tettsteder som alle har sine styrker og fortrinn. Gjennom samarbeid utvikles disse styrker og fortrinn videre i en gjensidig forståelse mellom kommunene, slik at Vestfold samlet styrkes som byregion.

STRATEGI

Et bærekraftig arealbruksmønster har vært og skal fortsatt ligge til grunn som en langsiktig strategi for arealforvaltningen i fylket. En slik strategi er nøye og gjensidig forbundet med utvikling innen transport og samferdsel. Utvikling av arealbruksmønster og samferdselsinfrastruktur må ta hensyn til at ulike deler av fylket har ulike særpreget. Gjennomføringen av denne strategien krever videreutvikling av kunnskap om problemstillinger knyttet til areal og samferdsel som temaer hver for seg, og om sammenhengen mellom arealbruksmønster og effektive samferdselsløsninger.

En del av strategien er å etablere et langsiktig arealbruksmønster der grensene er klarere mellom ulike arealer. For dette formålet må det utvikles effektive og funksjonelle samarbeidsarenaer på tvers av forvaltningsnivåer, for å styrke vernet av verdifulle landbrukarealer og kyst- og rekreasjonsområder, og for å sikre hensiktsmessige næringsarealer.

For å underbygge et bærekraftig arealbruksmønster, er det ønskelig å utvikle en politikk for infrastruktur og transport som begrenser økningen i biltrafikken. Det skal utvikles nye mål og strategier innenfor samferdsel og arealbruk som bidrar til en by- og tettstedsutvikling som reduserer det totale reisebehovet, stimulerer til redusert bilbruk, legger vekt på kollektivtransport og bedre tilrettelegging for gående og syklende. Særlig i tettbygde og bymessige områder er satsing på sykkel og gange transportformer som kan bidra til å begrense bilbruk og behov for stadig utvidelse av vegkapitalen. Samtidig krever bl.a. trafikksikkerhetshensyn fortsatt oppmerksomhet på sykkel og gange som transportalternativ også i tettsteder utenfor byene.

HANDLINGSPROGRAM

Satsningsområde A: Felles forståelse for utfordringene

Satsningsområdet er todelt hvor den ene delen er å legge til rette for å utvikle en arealstrategi mens den andre delen går ut på å øke kunnskapen innenfor fagområdet areal og samferdsel.

AREALPRESS I VESTFOLD

Vestfold er et fylke med sterkt press på arealene. Arealavgangen fra landbruksarealer har over en årrekke vært stor og krever særlig oppmerksomhet. Disse områdene ligger ofte tett inntil og innimellom bebygde og bymessige områder. Strand- og kystsonen i Vestfold benyttes som rekreasjonsområde også av tilreisende fra andre deler av landet. Dette er en utvikling Vestfold-samfunnet i fellesskap må forholde seg til ut fra en strategi om å utvikle og ivareta fylkets samlede ressurser best mulig.

Ivaretagelsen av arealressursene må gjøres innenfor rammen av kommunenes arealplanansvar og gjennom et tett regionalt samarbeid hvor alle parter i fylkesplanen arbeider sammen ut fra sine premisser, fag- og ansvarsområder.

Dokumentasjon og erfaringsutveksling

Dokumentasjon av arealsituasjonen og utviklingen når det gjelder hva ulike typer arealer blir disponert til, vil utgjøre et godt grunnlag for en dialog og utvikling av en langsiktig strategi for

utbyggingsmønster, samferdsel og arealbruk for Vestfold. Utviklingen av en slik strategi må ta hensyn til et bredt spekter av premisser. Overordnet mål må være å få fram en langsiktig og bærekraftig utbyggingsmønster som stimulerer til kostnadseffektivitet og god ressursutnyttelse samt forvaltning og drift av kommunale, fylkeskommunale og statlige oppgaver. Kompetanseheving, erfaringsinnsamling og –utveksling utgjør en viktig del av et omfattende arbeid. God forankring av dette arbeidet er særlig viktig. Et scenarieprosjekt kan være egnet for å få i gang debatt, dialog og forankring. Rutiner for løpende oppfølging vil være til nytte i arbeidet over tid. Det som gjøres nå i denne toårige planperioden kan sees som et forarbeid for en ny fylkesplan eller eventuelt en rullering av fylkesdelplan for arealdisponering og transportsystem.

Fylkeskommunen og fylkesmannen tar initiativ til å systematisere og formidle kunnskap om areal og samferdselsspørsmål på lokalt og regionalt nivå. Til samarbeidet inviteres blant annet kommunene og Statens vegvesen. Et konkret tiltak er å lage et kart for hver kommune som viser kollektivtrafikkårene og tettheten i bebyggelsen. Dette må utføres av kommunene og Vestfold Kollektivtrafikk AS i fellesskap.

Næringsareal

Bak utpekingen av eksisterende områder med status som regionale næringsareal står et bredt utvalg av parter: NHO, LO, Bondelaget, Statens Vegvesen, kommunene, fylkesmannen, og fylkeskommunen. Vurdering av nye og/eller utvidelse av regionale næringsarealer bør skje i en tilsvarende prosess og med utgangspunkt i konkrete behov for spesielt tilpassede næringsarealer. I Sande kommune kan det være aktuelt å etablere et regionalt næringsområde like ved E-18 på Bergsenga, med svært kort avstand til motorveien. Det konkrete utviklingsprosjektet er å gjøre dette området til et økologisk næringscenter. Området er aktuelt for foredling og grossistvirksomhet for økologisk dyrkede grønnsaker. Næringen er i sterk vekst og ønsker seg en god og sentral beliggenhet i forhold til leverandører og markedene på Østlandet. Fylkeskommunen vil starte en prosess for å avklare om en slik beliggenhet kan realiseres. Ringdalskogen i Larvik kommune er tidligere utpekt som regionalt næringsområde. For å komme i gang med utviklingen av området, må det søkes en vegløsning når det gjelder tilknytning til E18 som kan fungere tilfredsstillende trafikalt og trafikksikkerhetsmessig i påvente av ny E18. Å starte utviklingen av næringsområdet Ringdalskogen er viktig for den samlede arealbruken i Larvik og regionen.

Indre Vestfold

Kommunene i indre Vestfold bør sammen med regionale og statlige myndigheter drøfte satsingsområder for indre Vestfold. Dette kan utgjøre et forarbeid for en fylkesdelplan for utvikling i Indre Vestfold. Ansvar og initiativtagere til tiltaket er Lardal kommune og

fylkeskommunen. Det inviteres til et bredt samarbeid mellom berørte kommuner, organisasjoner og blant annet næringsinteresser om aktuelle områder som reiseliv, kulturminner, kulturutvikling, landbruk, gårdsbasert turisme. Utvikling av vegnett og trafiksikkerhetsspørsmål, særlig knyttet til forholdene for syklende og gående, hører også med i arbeidet med satsningsområder i indre Vestfold.

Satsningsområde B: Kollektivtransport

Kollektivtransporten og veg

Reisevaneundersøkelsen for Vestfold viser at om lag 87 % av den yrkesaktive befolkningen aldri reiser kollektivt og en enda større andel benytter aldri tog. Gjennom en årrekke har biltrafikken økt og vegkapasiteten er bygget ut. Utbygging av E18 til 4-felts motorveg er gjennomført i nord og planlegges i syd. Tønsberg-pakken utredes for best mulig å legge til rette for effektiv trafikkavvikling. Både kommuner og fylkeskommunen ønsker å legge til rette for en større andel kollektivreiser der det er mulig.

Vestfold er et fylke hvor det utføres et betydelig transportarbeid og det har over en årrekke vært en vedvarende og kraftig økning i bruk av bil. Kollektivtransport, sykkel og gange har tapt som transportformer også i de tettest bebygde områdene i fylket. Økende mobilitet i befolkningen, sammen med synkende markedsandeler for kollektivtransporten har resultert i en stor vekst i biltrafikken. Det har medført køproblemer, trafikkulykker, støyproblemer, lokal luftforurensning og utslipp til luft som igjen bidrar til sur nedbør og risiko for global oppvarming. Også helseproblemer,

reduert livskvalitet og nedsatt mulighet for livsutfoldelse for den enkelte innbygger er konsekvenser av økning i privatbilisme. Dette aktualiserer særlig utfordringer knyttet til transport i og mellom byene hvor både ulempene og potensialet er størst.

Helhetlig kollektivstrategi

Utfordringen er å ta nødvendige grep for at de strukturer som allerede finnes kan utnyttes best mulig. Satsingen må spisses. En strategi for utvikling av kollektivtransporten bygger på disse elementene:

- Fylkeskommunenes og statens konsesjonspolitikk samt tilrettelegging av knutepunkt og muligheter for omstigning til lokalbussruter og tog er viktig for at de ulike kollektive transportformer til sammen skal utgjøre et best mulig tilbud.
- *Tog* skal utgjøre et viktig reisealternativ for kollektivreiser mellom de enkelte Vestfoldbyene og ved kollektivreiser ut/inn av fylket.
- *Ekspressbussruter* skal utfylle og supplere togtilbudet for kollektivreiser ut/inn av Vestfold.
- *Stamlinjenettet* i Vestfold skal videreutvikles og det lokale rutetilbudet skal styrkes i områder med stor befolkningskonsentrasjon og der potensialet for overgang fra bil til buss er størst.
- *Kollektivtrafikkknutepunkt og holdeplasser* utvikles og oppgradering for å gjøre kollektivtilbudet mer attraktivt.
- *Bedre samordning* skal gi et bedre samlet tilbud
- *Arealbruken* skal bygge opp under kollektivtransport.

Busstilbud under utvikling

I løpet av de siste 4 årene er det bygget opp et stamlinjenett for lokale bussruter med traseer gjennom de mest befolkningstunge områdene i og mellom byene. Lokalruter i byene og tettstedene er knyttet opp mot stamlinjene og jernbanen. Strategien har gitt resultater og det er de siste årene registrert betydelig passasjervekst på stamlinjene i Vestfold. Samtidig er det tydelig at jernbanens konkurransekraft mot bilen er svekket gjennom ny E18 i nord og togtrafikken viser nedgang de siste årene.

Ekspressbusstilbudet er i utvikling og det er nå etablert flere regionale bussruter gjennom fylket. Ekspressbusstilbudet inngår som en del av det kollektive transporttilbud og utgjør et godt tilbud også i indre deler av fylket hvor det ikke går jernbane.

Jernbanesatsing

På grunn av befolkningstetthet og bosetningsmønster er Vestfold et av de områdene i landet der forholdene ligger til rette for lønnsom og konkurransedyktig jernbanedrift, både når det gjelder reiser over fylkesgrensen og som lokaltog mellom byer og tettsteder i fylket.

En rekke konkrete tiltak vil forsterke jernbanen som en del av et helhetlig kollektivtilbud for reisende, og snu trenden med tap av markedsandeler. I en helhetlig strategi må det bl.a. søkes en jernbanetilknytning for Sandefjord Lufthavn. Bruk av Råstad stasjon, eventuelt Stokke stasjon, i kombinasjon med shuttlebussystem, er muligheter som må avklares.

Her ligger ansvaret på NSB og Jernbaneverket. Videre vil fylkeskommunen og kommunene i fellesskap søke å påvirke sentrale myndigheter til å utvikle jernbanen i hele Vestfold, særlig ved en sammenkobling med Sørlandsbanen. Byggestart for parsellen Barkåker – Tønsberg prioriteres.

Tilrettelegging for busspassasjerer

En samlokalisering av tog- og rutebilstasjonene i Holmestrand og Sandefjord vil gi en vesentlig kvalitetsforbedring av tilbudet. Bedre samordning av avgangstidene vil også gi gevinst for kollektivreisende. Dette er samarbeidstiltak mellom kommunene, Jernbaneverket, NSB og Vestfold Kollektivtrafikk AS. Langs E18 skal det utvikles definerte kollektivtrafikkknutepunkt f. eks. ved Grelland. Det samme gjelder andre hovedtraseer. Tiltaket må gjennomføres av Statens vegvesen, kommuner og Vestfold Kollektivtrafikk AS i fellesskap. En systematisk oppfølging av holdeplasser og leskur må gjennomføres av kommuner, Statens vegvesen og Vestfold Kollektivtrafikk AS. Det må søkes løsninger som legger til rette for kombinasjon av sykkel og buss.

Kompetanse om parkeringspolitikk

Alle byer og tettsteder konfronteres med problemstillinger knyttet til parkering. Selv om problemstillingene og innfallsvinklene er til dels ulike, vil det være nyttig å drøfte felles utfordringer og prinsipper for om mulig å komme fram til en mer enhetlig parkeringspolitikk i fylket. Blant annet må parkeringspolitikken sees som et virkemiddel i forhold til reisemiddelfordelingen. Fylkeskommunen tar initiativ til et samarbeid som omfatter kommuner med byer og større tettsteder, Statens vegvesen, næringsliv, handelsstandforeninger, brukergrupper og organisasjoner.

Fastlegge jernbanetraseer gjennom Vestfold

Usikkerhet om valg av trasé for jernbanen gjennom fylket er uheldig for en helhetlig planlegging. Ferdigstilling av traseplanleggingen må påskyndes, både for å båndlegge aktuelle areal, og ikke minst for at øvrig arealplanlegging i kommunene kan forholde seg til dette. Kommunene og fylkeskommunen vil i fellesskap arbeide for at Staten bevilger nødvendige midler til planleggingen.

Kollektivtransport i Tønsberg-pakken

Tønsberg-pakkens formål er å utvikle et helhetlig transportsystem for Tønsberg-området. Dette innebærer blant annet en utfordring om å utvikle kollektivtilbudet for å øke kollektivandelen. Den nasjonale politikken, slik den kommer til uttrykk i St. meld nr 26 (2001 – 2002) Bedre kollektivtransport, har en særlig innretning mot de større byområdene. Det gjelder bl.a. forsøk med incentivordning for bedre kollektivbruk og mindre bilbruk i byområdene. Statlige bidrag til finansieringen av transportsystemet i byområder vil avhenge av at lokale myndigheter i større grad forplikter seg til å prioritere kollektivtrafikk, og ta i bruk virkemidler som kan dempe behovet for bilbruk og øke framkommeligheten for

kollektivtransporten. Det er klargjort at denne politikken også gjelder for Tønsberg. Regjeringen begrunner bysatsingen med at samordnet virkemiddelbruk mellom forvaltningsnivåene er av avgjørende betydning for å oppnå mer miljøvennlige transportløsninger. På bakgrunn av dette etableres et prosjekt for å fremme søknad om forsøk for å øke andelen av kollektivtransport i Tønsberg-området. Prosjektet vil være supplerende til gjennomføringen av Tønsberg-pakken. Fylkeskommunen tar initiativ til prosjektet. Inviterte samarbeidspartnere er Tønsberg, Nøtterøy og Tjøme kommuner, Vestfold kollektivtrafikk, Statens vegvesen – Tønsberg-pakken, Fylkesmannen, Jernbaneverket og representanter for næringslivet.

Satsningsområde C: Sykkel og gange

Sykkel og gange på korte reiser
Reisevaneundersøkelsen fra 2002 viser at sykkel ikke er noe attraktivt transportmiddel til skole eller arbeid. Mellom 70 og 80 % benytter aldri sykkel til jobb eller skole. Bare 25 % over 13 år sykler til skolen daglig eller ukentlig. Dette til tross for høy befolkningstetthet, høy egendekning av arbeidsplasser innen egen kommune og høy andel kommuneinterne reiser. Andelen skole- og arbeidsreiser som foretas til fots er omtrent som sykkel. Potensialet for overflytting fra bil til sykkel er større enn potensialet fra bil til kollektivtrafikk. På landsbasis antas at om lag 35 % av de korte bilreisene kan overføres til sykkel eller gange. Sentrale veg- og samferdselsmyndigheter arbeider med en nasjonal sykkelstrategi.

Politikk og tiltak i Vestfold skal aktivt følge opp den nasjonale sykkelstrategien som utvikles av veg- og samferdselsmyndigheter. Om lag 65% av befolkningen definerer seg som sykklister i den forstand at de bruker sykkel av og til. Sykkelandelen varierer, men den har en tendens til å være størst i mellomstore byer. Begrensede faktorer er bl.a. terreng, mangelfullt utbygd infrastruktur som sykkelveger, kryssmuligheter, tilgang på sikker sykkelparkering og framkommelighet i trafikken.

Sykkelbyorganisasjon

I fylkesplanperioden skal det etableres en egen sykkelbyorganisasjon i Vestfold. Denne skal tilrettelegge for sykkel og gange som et reelt transportalternativ i byområdene. Statens vegvesen tar initiativ til et slikt samarbeid, som bl.a. omfatter kommunene og fylkeskommunen. Det at Vestfold har høy befolkningstetthet i området mellom E18 og kysten tilsier at det her er et potensial for å øke andelen gange og sykkel på korte reiser. Erfaringer så langt fra sykkelbyprosjektene i Sandnes og Tønsberg/Nøtterøy viser at det må til en omfattende og målrettet innsats over en årrekke dersom man skal få til en endring av trafikkbildet mot gange og sykkel. Tilrettelegging for sykkel og gange som transportformer i tettbygde områder må være en integrert del av samfunnsplanleggingen.

Satsningsområde D: Veg

Transport og infrastruktur er faktorer som har direkte innvirkning på utviklingsmulighetene i fylket. Hovedutfordringene ligger i å redusere ulemper for miljø og helse, dekke næringslivets transportbehov og sikre framkommelighet for øvrig trafikk. Vestfold har behov for et effektivt transportsystem som kan takle veksten framover og der kapasitetsproblemer særlig på det overordnede vegnettet blir løst. Transportsystemet skal utvikles for å bidra til å redusere antall ulykker og antall personer plaget av støy og luftforurensing.

Det må dessuten bidra til å redusere utslippene av klimagasser. For å få til et mer rasjonelt og kostnadseffektivt transport- og reisemønster, er en styrking og samordning av areal- og transportplanlegging viktig. Det skal arbeides for å opprettholde og styrke vegkapitalen på fylkes, riks- og stamveger. Foruten trafikksikkerhet og tiltak for å nå 0-visjonen, er miljøhensyn, framkommelighet og næringslivets transportbehov førende.

0-visjonen

Det som i Nasjonal Transportplan er gitt betegnelsen trafikksikkerhetsinnretningen eller visjonen om 0 drepte og varig skadde i trafikken, ligger til grunn for all transportplanlegging i Vestfold. Denne visjonen er retningsgivende for alt trafikksikkerhetsarbeid. I henhold til Vegtrafikklovens §40 har fylkeskommunen et ansvar for å samordne trafikksikkerhetsarbeidet. Videreutvikling av nettverk og fylkestrafikksikkerhetsutvalgets arbeid i forhold til kommunene er sentralt i forhold til trafikksikkerhet, men også for å utvikle tette samarbeidsbånd med kommunene.

E18 og øvrige riksveger

Det viktigste vegtiltaket i Vestfold er å få bygget ut E18 til 4-felts motorveg gjennom hele fylket. Transportinfrastruktur må planlegges og bygges ut slik at den takler framtidige transportbehov. E18 gjennom Vestfold og sydover dekker en tett befolket kyststripe med høy transportintensitet og med flere viktige knutepunkter for transport til og fra utlandet. Fylkestinget i Vestfold har ved flere anledninger vedtatt at forbindelsen mellom E18 i Vestfold, som bl.a. omfatter rv. 306 fra Re grense til Kirkebakken, og E6 i Østfold også bør defineres som en del av stamvegnettet og gis en standard som svarer til dette. Denne strekningen innbefatter en av landets mest trafikkerte riksvegfergesamband. Det har vist seg nødvendig å legge opp til finansiering som involverer bompenger både for utbygging av stamvegen gjennom fylket, E18, og vegsystemene i Larvik og Tønsberg. Ny riksveg 306 fra Re grense til Kirkebakken i Horten kommune vil også være realiserbart som bompengeprojekt.

Forvaltning av vegkapitalen

Et resultat av begrensede statlige bevilgninger til riksveger er at vegkapitalen forringes. I tillegg til opprettholdelse av vegkapitalen er det behov for å legge bedre til rette for gående og syklende og å gjennomføre trafikksikkerhetstiltak. Vegsystemet er ikke alle steder dimensjonert for dagens og framtidig trafikkvolum. Det er et statlig ansvar å opprettholde og utvikle vegkapitalen i stam- og øvrige riksveger. Begrensede økonomiske rammer innskrenker fylkeskommunens innflytelse over utviklingen av det regionale vegnettet. Så langt har den største utfordringen vært å få en tilstrekkelig økonomisk ramme. Tilstandsanalyse av og oversikt over vegnettet vil være et godt tiltak for å prioritere knappe ressurser til de tiltak som er viktigst i forhold til å støtte opp om et ønsket arealbruksmønster og utvikling av regionen.

Fylkesveger

Fylkesvegene er svært uensartet når det gjelder tilstand og funksjon. Strategi og status er fastlagt i fylkesvegplanen 2002 – 2011. I handlingsplandelen som strekker seg fram t.o.m. 2005, er hovedfokus satt på drift, vedlikehold og forsterkning i tillegg til en satsning på

Vestfolds tette vegnett
E18 gjennom Vestfold er 100 km lang og utgjør en tungt trafikkert del av stamvegnettet som binder landsdelene sammen. Øvrige riksveger på til sammen 501 km, utgjør vegnettet som knytter byene og de ulike delene av fylket sammen, samt forbindelsen mellom byene og E18. Med 680 km utgjør fylkesvegene om lag ¼ av det offentlige vegnettet, mens kommunale veger med en samlet lengde på 1 282 km utgjør ½ parten av det samlede offentlige vegnettet i fylket. I tillegg kommer private veger.

tilskudd til trafikksikkerhet og å oppfylle forskriftene i forurensningsloven. Over de siste årene har bedring av framkommeligheten for næringslivets transportert vært vektlagt. For å få til en best mulig prioritering av økonomiske ressurser til øvrige riksveger og fylkesveger, ville en samlet oversikt over tilstanden på og langs disse vegene være nytting.

Satsningsområde E: Utvikle samarbeidsformene

Lokalt og regionalt nivå har lenge benyttet alliansebygging og nettverk som arbeidsmåter for i fellesskap oppnå best mulige og helhetlige løsninger. I tråd med utviklingen av et regionalt partnerskap i Vestfold, skal samarbeidet mellom kommunene, fylkeskommunen og regional stat forsterkes også på areal- og samferdselsfeltet. Utvikling av arealbruksmønster og samferdsels i et større perspektiv som dekker ”perlekjedebyen” som strekker seg fra Grenland til Drammen er et interessant område. Internt i fylket bør det arbeides med å utvikle kontakten og samarbeidet mellom fylkeskommunen og 9-kommunesamarbeidet.

Avtaler om plan- og byggesaker

Som et bidrag til et tettere samarbeid utvikles det samarbeidsavtaler mellom kommunene og det regionale nivået i plan- og byggesaker. Samarbeidsavtalen har som hovedmål å effektivisere og forenkle plan og byggesaksforvaltningen i Vestfold. Det er også intensjonene å fokusere på kompetansebygging og gjennomføre felles utredningsprosjekter. Som en del av utviklingen av samarbeidet taes det sikte på å revidere ”Vestfolds lille grønne” i løpet av planperioden. Deltagere i samarbeidet er kommunene, fylkeskommunen og regional stat, og med fylkeskommunen og fylkesmannen som initiativtagere.

Satsningsområde F: Sikre utviklingsmulighetene for Larvik havn

Larvik havn må sikres rammebetingelser slik at den også i framtiden kan utvikles for å tjene næringslivets og regionens behov. Larvik havns beliggenhet gir den en unik posisjon som havn på vestsiden av Oslofjorden. Over flere år har det skjedd en positiv utvikling ved utvidelse av arealer og investeringer i maskinpark, noe som underbygger Larvik havns betydning i infrastrukturen i regionen. På oppdrag fra den tverretatlige prosjektgruppa for Nasjonal Transportplan er det utarbeidet et dokument som foreslår ny nasjonal havnestruktur. Dette er et innspill i planprosessen for de statlige transportetatenes forslag til Nasjonal Transportplan 2006 – 2015. Det er viktig at Larvik havn gis en status som understøtter den positive utviklingen. Regionale myndigheter i Vestfold vil fortsette arbeidet for å legge til rette for videre utbygging av den landbaserte transportinfrastruktur med betydning for havnens utvikling. Det gjelder både jernbanesatsing med ny parsell Larvik-Porsgrunn på Vestfoldbanen, og videre utbygging av firefelts E18 gjennom Vestfold. Det gjelder også bedret adkomst til havnen gjennom Larvik. Det regionale partnerskapet i Vestfold vil i det videre arbeidet med nasjonal havnestruktur – og nasjonal transportplan – arbeide for at Larvik havn sikres utviklingsmuligheter til fortsatt å være en vekstimpuls for næringslivet i Vestfold.

Kapittel 5

Bærekraftig energi

MÅL

Vestfold skal være et foregangsfylke for miljøvennlig energibruk. Energibehovet skal sikres på en samfunnsøkonomisk lønnsom måte ved energiøkonomisering og bruk av energikilder som reduserer utslipp av klimagasser.

STRATEGI

Det overordnede målet gir en ambisiøs retning for aktører i energisektoren i fylket, for offentlige myndigheter og for publikum. Målet krever at det i Vestfold føres en aktiv politikk både for å begrense energiforbruket og for å redusere avhengigheten av elektrisitet til oppvarming. Energipolitikken skal bevege seg i retning av bærekraftig energibruk i tråd med den nasjonale energipolitikken. Det er ikke tilstrekkelig tilgang på vannkraft i Norge til å tilfredsstille dagens behov. Derfor er det nødvendig å importere elkraft produsert blant annet i kullkraftverk. Også bruk av olje og parafin til oppvarming bidrar til drivhuseffekten. Det er beregnet at i år 2020 vil befolkningsveksten i fylket alene føre til at det stasjonære energiforbruket ligger på et nivå som er ca. 1200 GWh (millioner kilowattimer) høyere enn i år 2000. Det er flere grunner til at økt utnyttelse av fornybare energikilder er en riktig vei å gå: å ta hensyn til miljøet og bidra til å oppfylke Norges forpliktelser etter Kyoto-avtalen, bedre forsyningssikkerheten og fremme lokal næringsutvikling. Derfor har bærekraftig energi en naturlig og synlig plass på en dagsorden for regional utvikling i Vestfold.

NASJONAL OG EUROPEISK ENERGIOMLEGGING

Norge: Dannelsen av statsforetaket Enova er en sentral del av regjeringens strategi for å fremme en miljøvennlig energiomlegging. Enova har fått i oppdrag å forvalte Energifondet og gi økonomisk støtte til denne omleggingen. Et hovedmål er å redusere bruken av elektrisitet i oppvarmingen og erstatte denne med varme fra nye fornybare energikilder.

EU: EUs handlingsplanen for fornybare energikilder skal fremme utvikling og bruk av fornybare energikilder - særlig vindkraft, vannkraft, biomasse og solenergi. Programmet skal stimulere både private og offentlige aktører til å investere i fornybare energikilder.

Partnerskap med gjennomslagskraft

For å nå målsettingen om å bli et foregangsfylke er det avgjørende å ha vilje til nyskaping og felles innsats når det gjelder organiseringen av offentlig og privat aktivitet på området. Ved å videreutvikle Vestfold Energiforum til et partnerskap med felles innsats og felles forpliktelser, kan kommunene, fylkeskommunen, fylkesmannen, privat næringsliv og organisasjoner etablere en regional pådriver med tyngde og gjennomslagskraft. Dette partnerskapet vil framheve Vestfold som en region med godt samspill og koordinert innsats.

Denne strategien skal bl.a. gjøre det lettere for aktører i Vestfold å utnytte nasjonale og europeiske støtteordningene for miljøvennlig energiomlegging.

Fylkesplanperioden skal brukes til å få i gang prosesser som setter Vestfoldsamfunnet bedre stand til å være proaktiv, eller være i forkant, i forhold til utviklingen av rammebetingelsene i energisektoren.

Vannbåren energifleksibilitet

I utviklingen av et bærekraftig energisystem er satsing på fjernvarme og vannbåren varme et viktig valg for å møte dagens og morgendagens krav om energifleksibilitet. Oppvarmingsbehovet i Vestfold bør i størst mulig grad sikres gjennom utnyttelse av lokale energikilder i et energifleksibelt vannbårent system. Denne strategien er tilpasset fylkets naturgitte fortrinn, og har samfunnsmessige ringvirkninger ved at økt utnyttelse av lokale energikilder kan gi økt sysselsetning for eksempel i forbindelse med produksjon av bioenergi.

BÆREKRAFTIG ENERGI

“Bærekraftig energi” er avledet av formuleringen “bærekraftig utvikling”. En bærekraftig utvikling blir definert som en utvikling som tilfredsstillter dagens generasjoners behov uten at det går på bekostning av framtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstillte sine behov. Overført på energiområdet betyr det at vi må basere oss på energi som ved produksjon eller bruk ikke fører til alvorlig skade på naturen og livsgrunnet for framtidige generasjoner.

HANDLINGSPROGRAM

Satsningsområde A: Regionalt partnerskap som drivkraft

KS og Fylkeskommunen tar sammen initiativ for å omdanne Vestfold Energiformum til et forpliktende partnerskap. Målet for partnerskapet er å drive et offensivt og kontinuerlig arbeid for at Vestfold skal være et foregangsfylke innen bærekraftig energi.

Opgaver for partnerskapet vil blant annet være:

- Å ta konkrete initiativ overfor lokale, regionale og nasjonale myndigheter, og overfor næringsliv og publikum, for å fremme utvikling av bærekraftig energi
- Å være koordinator for oppfølgingen av fylkesplanens kapittel om bærekraftig energi
- Å øke kompetansen innen bærekraftig energi hos politikere, offentlig administrasjon, privat næringsliv og privatpersoner
- Å gi partnerne et realistisk bilde av hva som kreves av strategier og tiltak dersom Vestfold skal være et foregangsfylke.

VESTFOLD ENERGIFORMUM

I fylkesplanperioden 2000 – 2003 har Vestfold Energiformum hatt følgende medlemmer: KS, Fylkesmannen, Høgskolen i Vestfold, NHO repr. ved Esso, Perpetum Energi og Miljø (tidl. Enøk-senteret i Vestfold), Skagerak Energi, Naturvernforbundet i Vestfold og Fylkeskommunen. Vestfold Energiformum har på oppdrag fra Fylkesutvalget kommet med forslag til Fylkesplanens kapittel om Bærekraftig Energi.

Partnerskapets rolle skal både være å drive en åpen møteplass for bredden av private og offentlige aktører innen bærekraftig energi, og å være et tett og handlingsrettet samarbeid.

Opgavene og rollen krever en betydelig ressursinnsats som må finansieres av partnerne i fellesskap. Finansieringen kan baseres dels på medlemsavgift, dels på prosjektfinsiering. Prosessen med å danne partnerskapet og avklare et ambisjonsnivå for aktivitetene skal være gjennomført tidlig i 2004 slik at partnerskapets oppgaver for fylkesplanen kan iverksettes.

Satsningsområde B: Energiøkonomisering og alternative energikilder

Energiøkonomisering, spillvarme, biobrensel, biogass, varmepumper, avfalls- og solenergi skal stå i fokus i arbeidet med en bærekraftig energipolitikk i Vestfold. Tiltakene skal redusere Vestfoldsamfunnets avhengighet av å bruke elektrisitet til oppvarming.

Energifond

Fylkesplanen 2000 – 2003 hadde etablering av et energifond som et tiltak, med målsetting å stimulere og fremme fornybar og miljøvennlig energi i Vestfold. Tiltaket var basert på at det kunne være mulig for nettselskapene å legge et påslag på nettleien inn i et slikt fond. Denne muligheten er borte fordi et lovpålagt påslag nå går til et nasjonalt energifond som forvaltes av Enova. I løpet av denne planperioden bør Vestfold Energiforum sørge for en avklaring om det likevel kan være mulig å opprette lokale eller et regionalt energifond basert på bidrag fra privat og/eller offentlig hold.

Fleksibel, vannbåren varme

Det forventes at statlige, fylkeskommunale og kommunale virksomheter tar ansvar for å tilrettelegge og planlegge sine bygg, enten de eies eller leies, for bruk av vannbåren varme og fleksible energikilder. Kommunene anbefales å bruke virkemidler bl.a. i plan- og bygningsloven for å legge til rette for vannbårne, fleksible energisystemer også ved private utbygginger.

Varme og avfall

Å realisere spillvarmeprosjektet fra oljeraffineriet på Slagentangen til Tønsberg vil ha stor betydning både reelt og symbolsk for en bærekraftig energiutvikling i Vestfold. Å påvirke nasjonale myndigheter for å bedre rammebetingelsene for dette konkrete prosjektet vil være en av oppgavene for Vestfold Energiforum. Samtidig er det en rekke andre nærvarme-/fjernvarmeprosjekter i Vestfold, mange også med tilsagn om statlig tilskudd, som krever aktivt engasjement for å realiseres. Vestfold Energiforum skal også arbeide for å utnytte avfallsbaserte produkter ved egnede energisentraler.

Marked for biopellets

Biopellets til oppvarming er et fornybart energialternativ som Vestfold har et godt råstoffgrunnlag for. Markedet for bruk og produksjon av biopellets bør stimuleres både av miljøhensyn og for å fremme næringsutvikling særlig i indre Vestfold. Det utredes mulighet for å framstille biobrensel av uønsket vegetasjon fra friluftsområder. Ved siden av å være god ressursutnyttelse, vil dette kunne være et bidrag til å styrke allmennhetens ferdselsmuligheter og et bidrag til pleie av kulturlandskapet. Vestfold Energiforum følger opp dette i samarbeid med Fylkesmannens landbruksavdeling og blant annet skogeierinteresser.

BIOBRENSEL, AVFALL OG SPILLVARME
Det er beregnet at Vestfold har et årlig energipotensial på 1500 GWh (GWh = millioner kilowattimer) pr. år fra biobrensel fra skogen, halm fra kornproduksjon, avfall og biogass.

Satsningsområde C: Regional klima- og energiplan

KOMMUNALE KLIMA- OG ENERGIPLANER
Status ved årsskiftet 2002/2003: Har laget eller er i gang med planer: Re, Svelvik, Larvik, Lardal, Nøtterøy, Horten, Tønsberg, Holmestrand, Sande og Stokke. Vurderer å starte planarbeid: Tjøme og Sandefjord.

Det utarbeides en regional klima- og energiplan som tar utgangspunkt i kommunenes klima- og energiplaner, og som i tillegg innbefatter det fylkeskommunale ansvarsområdet og de statlige etatene. Vestfold Energiforum koordinerer dette arbeidet.

Et flertall av kommunene i Vestfold har laget eller er i ferd med å lage klima- og energiplaner som viser hvordan klimautslipp kan reduseres i tråd med Norges forpliktelser i Kyoto-avtalen, og hvordan veksten i energiforbruket kan dempes. Utgangspunktet for å lage en regional plan

er blant annet å kartlegge felles utfordringer og muligheter på tvers av kommunegrensene som et grunnlag for felles satsinger.

En regional klima- og energiplan bør også utrede ulike sider ved bruk av naturgass i energiforsyningen i Vestfold. Innenlands bruk av naturgass er en nasjonal satsing, og vil i mange sammenhenger gi gevinster i forhold til klimautslipp. Markedet for bruk av gass er under utvikling også i Vestfold, bl.a. på grunn av nærhet til Grenland. I en regional klima- og energiplan bør det avklares hvordan gass kan være et supplement til eksisterende energibærere uten å fortrenge andre og mer miljøvennlige energiformer.

Satsningsområde D:

Kompetanseoppbygging og næringsutvikling.

Kompetanseoppbygging rundt bærekraftig energi vil bidra til gode energiløsninger, styrke Vestfolds konkurransevne og sikre næringsliv og privatpersoner god service. Vestfold Energiforum skal

- gjennom samarbeid med bransjen arbeide for bedre opplæring av forhandlere og distribusjonsnett slik at både næringsliv og privatpersoner tilbys tilstrekkelig service- og komfort ved overgangen til alternative oppvarmingsløsninger
- gjennom samarbeid med kommunene informere om alternative energiløsninger som del av byggesaksbehandlingen
- stimulere næringslivet i Vestfold til å utvikle mer energieffektive produkter og tjenester
- formidle kunnskap og nyheter om fagområdet til et bredt publikum og til næringsliv, politikere og offentlig administrasjon
- i samarbeid med Videregående opplæring i Vestfold vurdere om det er behov for endringer eller videreutvikling av fagopplæringstilbudet på feltet

Høgskolen i Vestfold vil bistå med å kartlegge hva som kreves for at prosjekter i Vestfold kan bli del av EUs handlingsprogram på energiområdet.

NATURGASS

Naturgass har fram til i dag hovedsaklig blitt eksportert fra gassfeltene i Nordsjøen via Kårstø til Europa. I St. meld. nr. 9 (2002 – 2003) Om innenlands bruk av gass mv. går regjeringen inn for at naturgass i større grad blir tatt i bruk innenlands. Naturgass kan bl.a. brukes i fyrkjeler som erstatning for olje. I forhold til lett fyringsolje har naturgass 25 % mindre utslipp av CO₂, 75 % mindre Nox utslipp, og svovel og partikkel utslipp er praktisk talt null.

I Gassmeldingen står det at det i Grenland skal bygges et innovasjonssenter for naturgass. Hvordan en gassrørledning til Østlandet skal finansieres er imidlertid uklart. I Haugesund og Bergen er det bygd ut distribusjonsnett for naturgass, og i Rogaland pågår bygging for fullt. I Trøndelag er det direkteleveranse av flytende naturgass (LNG) til enkelte kunder. I Grenland og Vestfold planlegges leveranser av naturgass til kunder i 2004.

Kapittel 6

Kompetanse

MÅL

Målet er økt handlingskompetanse for hele befolkningen og et helhetlig perspektiv på opplæringen. Handlingskompetanse omfatter de kunnskaper, ferdigheter og holdninger som er nødvendige for å løse problem og oppgaver i et samhandlende samfunn. Den berører alle de sosiale roller et menneske går inn i. All opplæring og kompetanseutvikling, rettet mot barn, unge og voksne, skal gi utfordringer til hele mennesket og forberede til og støtte opp under deltagelse i samfunnslivet.

STRATEGI

Økt handlingskompetanse var målet i Fylkesplanen 2000 – 2003, og er en hovedutfordring også i årene som kommer. Det stiller krav til de mange ansvarlige aktører på området, ikke bare utdanningsinstitusjonene, men også aktører i næringsliv og samfunnsliv for øvrig.

Behovet for kompetanse er stort i dagens Vestfoldsamfunn, samtidig som arbeidsmarkedet stiller krav om raske omstillinger. Alt tyder dessuten på at det i årene framover vil bli stadig større behov for kompetanse innen realfag og teknologi.

Etter at Reform 94 og Reform 97 nå er godt innarbeidet, og voksne har fått rett til videregående opplæring, står vi foran store endringer i høgskole- og universitetsutdanningen. Det vil også komme nye krav gjennom Kvalitetsutvalgets arbeid med sterkere fokus på elevenes læringsutbytte. Dette vil føre til at det blir stilt sterkere krav til tilbydere av utdanning bl.a. om tilrettelegging for den enkelte. Opplæringsbegrepet vil bli utvidet, og fokus vil i større grad ligge på livslang læring.

Samarbeid på vei mot partnerskap

Målet om økt handlingskompetanse til Vestfolds befolkning og et helhetlig perspektiv på opplæringen krever at flere aktører i regionen inngår i forpliktende samarbeid. Dette gjelder kommunene, fylkeskommunen, fylkesmannen, Høgskolen, offentlig sektor og privat næringsliv, samt forbund, foreninger og organisasjoner. I denne fylkesplanperioden er det derfor en hovedstrategi å etablere tettere samarbeidsrelasjoner som en forløper for partnerskap mellom aktørene. De nettverk som allerede er etablert skal videreutvikles gjennom større forpliktelser med ansvarsfordeling og tydelige roller.

HANDLINGSPROGRAM

Satsningsområde A: Opplæring og arbeidsliv

Målet for satsningsområdet er todelt: Elever i grunnskolen og videregående opplæring i Vestfold skal få kunnskaper om og erfaring fra arbeidslivet som grunnlag for yrkesvalg. Arbeidsliv og opplæringsinstitusjoner skal på sin side ha et systematisk samarbeid for å gi et godt opplæringstilbud.

Næringsliv i skolen - Ungt entreprenørskap

I 13 år tilbringer den oppvoksende slekt mye av dagen på skolen. Senere blir det høyskole eller universitet for bortimot halvparten. Dette gir skolen en stor utfordring i det å virkelighetsorientere elevene, det vil si gjøre dem kjent med og forberedt på det som skjer utenfor skolen. I den felles læreplanen for grunnopplæringen er det derfor lagt vekt på at eleven skal få innsikt i og kunnskap om forskjellige deler av arbeidslivet. Hvis skolen skal få kvalitet på denne delen av sitt arbeid, er godt samarbeid med arbeidslivet avgjørende. Det fungerer dårlig hvis skolen begrenser seg til kun å fortelle om arbeidslivet. Elevene må selv få oppleve og se, de må få møte menneskene der ute og helst også praktisere.

Mye positivt skjer på dette feltet allerede. Skoler har inngått partnerskapsavtaler med bedrifter som innebærer et samarbeid over tid. Det finnes spennende ungdomsbedrifter og gode opplegg for yrkesorientering der representanter for arbeidslivet deltar aktivt. På fylkesplan har foreningen *Ungt entreprenørskap* og samarbeidsprosjektet *Næringsliv i skolen* (finansiert av NHO, fylkeskommunen og opplæringskontorene) bidratt med råd og veiledning. Det er likevel slik at på mange skoler er dette arbeidet ikke lagt godt nok opp, og det er en forholdsvis liten del av vårt mangslungne arbeidsliv som er berørt. I fylkesplanperioden skal prosjektet "Næringsliv i Skolen" være pådriver og koordinator i arbeidet med yrkesveiledning og inngåelse av partnerskapsavtaler. Det er et mål at det gis tilbud om ungdomsbedrifter i alle videregående skoler.

Fagutdanning i yrkeslivet

Enkelte fagområder både i offentlig sektor og i næringslivet har rekrutteringsproblemer. Et fagområde hvor dette er særlig tydelig, er omsorgsarbeiderfag. Det er viktig at *Næringsliv i skolen* fortsatt er pådriver i arbeidet med yrkesveiledning og ved inngåelse av partnerskapsavtaler. Her bør også KS Vestfold være en samarbeidspartner i forhold til avtaler i offentlig sektor.

Når budsjetter kuttes og det er nedbemanning, vil ofte virksomheter velge å la være å ansette lærlinger. Samfunnet er bedre tjent med langsiktig tenking fordi det i Vestfold er bruk for fagfolk av alle kategorier også i framtiden. Bedrifter og virksomheter må derfor stimuleres til å ansette lærlinger selv om budsjettene er stramme. Offentlige virksomheter har et spesielt ansvar for å gå foran i dette arbeidet i forhold til egen virksomhet, og søke samarbeid med næringsliv og fagorganisasjoner for felles forpliktelser for å sikre et bredt tilbud av læreplasser.

Regionale samarbeidsgrupper – koordineringsgruppe i fylket

I deler av fylket er det dannet regionale samarbeidsgrupper mellom arbeidsliv og skole. Det har vist seg å være behov for en koordineringsgruppe også på fylkesnivå. Målsetting for gruppen er å styrke samarbeidet mellom skole og arbeidsliv. Medlemmer av gruppen er fylkesmannen, fylkeskommunen, KS, NHO, LO og handels- og servicenæringen. Gruppen skal i seg selv ikke være utførende, men ha et helhetlig blikk på situasjonen og vurdere initiativ. Gjennomføring av tiltak må skje ved en eller flere av partene representert i gruppen eller ved særlige arbeidsgrupper. Slik gruppen er sammensatt, vil de fleste parter som er aktive på området arbeidslivskunnskap/yrkes- og utdanningsveiledning i fylket være representert. Gruppen møtes to ganger i året, og det planlegges dessuten å arrangere en årlig konferanse. Informasjonstiltak, skoloring av nøkkelpersonell og arenabygging er eksempler på virkemidler som gruppen kan drøfte.

Satsningsområde B: Omstilling og utvikling i Videregående opplæring i Vestfold

Videregående opplæring i Vestfold - VoV

Fra 1. august 2002 har all videregående opplæring i Vestfold fylkeskommune vært samlet i en virksomhet: Videregående opplæring i Vestfold – VoV. Hensikten er å skape en sterk og tydelig organisasjon som sikrer helhet og sammenheng i læring og dannelse fra barn til voksen. Samtidig skal den enkelte skole utvikle sin egen profil i samarbeid med omgivelsene.

Videregående opplæring i Vestfold skal være en betydelig aktør innen opplæring, kompetanseutvikling og regional utvikling. Videregående opplæring i Vestfold skal bidra til at Vestfoldsamfunnet får dekket sitt behov for kompetanse, både innen fagopplæring og ved å gi et godt grunnlag for høyere utdanning.

En vesentlig oppgave i planperioden er å videreutvikle VoV som en sentral aktør i regionen, og som en pådriver for kunnskap, dannelse og

samfunnsbygging. Utredning og planlegging av utdanningssektoren fremover må blant annet sees i lys av framveksten av regionale partnerskap. Strukturen for den videregående skolen i Vestfold må også kunne møte de utfordringene som ligger i et fremtidig regionalt samarbeid. VoV må også legge til rette for samarbeid innen opplæring og kompetanse på tvers av landegrensene.

I tillegg til rollen som kunnskapsformidler er skolen en arena for oppvekst, omsorg og voksenkontakt. Det kreves opplæring tilpasset den enkeltes evner og forutsetninger med muligheter for alle og vekst for den enkelte. Endrede samfunnsforhold krever nye og alternative pedagogiske og organisatoriske metoder.

I fylkesplanperioden vil VoV og de videregående skolene bidra til og samarbeide med Kulturvirksomheten i Vestfold om et pilotprosjekt hvor målsettingen er å danne et kunst- og kulturprogram med klar internasjonal orientering for elever i videregående skole (jf. satsningsområde A i kapittel 3).

Vekst i ungdomskullene de nærmeste årene gjør det nødvendig å se på opplæringstilbudet og kapasiteten i videregående opplæring. Det pågår allerede en omfattende omstillings- og utviklingsprosess for å møte utfordringene de nærmeste år. Med bakgrunn i Plan for videregående opplæring og fylkestingsvedtak fra oktober 2001, er det igangsatt en rekke prosjekter med samorganisering og samlokalisering, samt videreutvikling av den helhetlige skolestrukturen i Vestfold. Prosessen er basert på omfattende samhandling med aktører i regionen.

Skoleutbyggingsprosjektet

Det er igangsatt et eget prosjekt for å gjennomføre en helhetlig planlegging av de vedtatte skoleutbyggingsprosjektene i Larvik og Tønsberg. Kommunene i Larvik og rundt Tønsberg er trukket aktivt med i arbeidet. Målsettingen med prosjektet er at skolens utforming skal framstå som en helhet hvor bygningenes arkitektur støtter aktivt opp om skolens pedagogiske arbeid. Videre må utbyggingen bidra til samhandling og sambruk mellom fylkeskommunen og lokalsamfunnet.

For at Vestfold skal få en skolestruktur som blir en viktig drivkraft i den regionale utviklingen og møte utfordringene vi står overfor med hensyn til nye pedagogiske utfordringer, forventet økning i elevtall m.m. er det nødvendig med betydelige investeringer i skoleanlegg i årene som kommer. Planlagte investeringer på til sammen 1,5 mrd. kr vil ha omfattende samfunnmessige ringvirkninger, bla. for byutvikling, sysselsetting, transportbildet og utviklingen av kulturen i fylket. Samarbeid omkring

denne satsingen vil i seg selv være en viktig utviklingsfaktor i fylkesplanperioden.

Skoleutvikling i Vestfold	
<p><i>Vedtatte prosjekter</i></p> <p>Ny videregående skole i Larvik Den nye videregående skolen i Larvik vil ha ca. 1650 elever og 300 ansatte. En moderne videregående skole av denne størrelsen vil være et vesentlig bidrag i den framtidige utforming av Larvik by. I et skoleanlegg som dette er det naturlig å trekke inn langt flere elementer enn bare videregående opplæring. Funksjoner knyttet til kulturliv, idrett, frivillige organisasjoner og næringsutvikling vil kunne ha en naturlig plass i et slikt anlegg.</p> <p>Ny videregående skole i Tønsberg I Tønsberg etableres en ny videregående skole bestående av Teie, Olsrød og Tønsberg maritime videregående skoler. Skolen vil ha ca. 1100 elever og 230 ansatte. Også dette prosjektet vil ha stor betydning for byutvikling, og skape ringvirkninger i regionen. Den nye videregående skolen i Tønsberg vil være et lærings- og ressurscenter for yrkesutdanning og nyskaping i et omskiftelig arbeidsmarked og samfunn.</p> <p>Greveskogen – Melsom videregående skoler Greveskogen videregående skole og Melsom videregående skole er vedtatt samorganisert. Bakgrunnen for sammenslåingen var blant annet å møte variasjon i søkingen til og endringer i innholdet av videregående opplæring i fremtiden. Dette partnerskapet vil gi større muligheter for samarbeid med nærmiljøet, med organisasjoner og med kommuner. Tilbudet til elevene i Vestfold vil bli mer variert.</p>	<p><i>Prosjekter under utredning</i></p> <p>”Holmestrandprosjektet” Med utgangspunkt i behov for samlokalisering av Holmestrand videregående skole er det igangsatt et samarbeidsprosjekt mellom Holmestrand kommune og Vestfold fylkeskommune. Prosjektet har fokus på samarbeidet <i>ungdomsskole – videregående skole – kultur – idrett – næringsliv</i>. Formålet med prosjektet er å utrede muligheter for fellesfunksjoner, sambruk og samhandling.</p> <p>Sandefjord videregående skole I Sandefjord er det forventet elevtallsutvikling i perioden 2002 – 2010 hvor økningen er størst i 2004. For å kunne møte denne elevtallsøkningen er det behov for å bygge ut skolen. Samtidig arbeides det med å utvide Knutepunktskolen for hørselshemmede med tanke på overføring av elever fra Briskeby videregående skole i Buskerud til Vestfold.</p> <p>Horten videregående skole Siden høsten 2001 har Horten videregående skole og Borre videregående skole vært en organisasjon. Den nye skolen Horten videregående skole disponerer tre fylkeskommunale eiendommer, i tillegg til leide lokaler. Det planlegges en utredning av muligheter for samlokalisering av hele skolens virksomhet.</p>

Satsningsområde C: Kompetanse og voksne

I planperioden vil det være en stor utfordring å videreutvikle de voksnes kompetanse og tilpasse dette til arbeidslivets behov. Offentlig og privat sektor har en felles utfordring i å legge til rette for kompetanseutvikling på arbeidsplassen. Gode løsninger på dette feltet krever stor grad av fleksibilitet, utvikling av alternative tilretteleggingsmåter og det å øyne muligheter i nye og utradisjonelle læringsarenaer.

Samarbeidsarena

I fylkesplanperioden bør det etableres samarbeidsarenaer om kompetanseutvikling for voksne som omfatter opplæringsinstitusjoner, arbeidsmarkedsetat, organisasjoner og næringslivet.

Behovet for en vedvarende kompetanseutvikling krever kombinasjon av arbeid og utdanning – eller en form for vekslings – gjennom hele yrkeskarrieren. Det er ikke lenger slik at den enkelte etter et visst antall år i skolen kan basere hele sin yrkesaktivitet på denne utdanningen. Det er også behov for å motvirke den trend at stadig yngre arbeidstakere blir karakterisert å være på vei ut av arbeidsmarkedet lenge før pensjonsalderen. Dette er en gruppe som lett faller utenfor når det gjelder kursing og etterutdanning.

En samarbeidsarena kan blant annet ta opp skoleverkets ansvar for å gjøre sine læringsplattformer tilgjengelig for flere grupper og brukere. Erfaring viser at tilpasset bedriftsintern fagopplæring er et viktig og vellykket virkemiddel. En forutsetning er at opplæringen er forankret i bedriften, og at bedriftens virksomhet - produkter, arbeidsmetoder og organisering - i størst mulig grad er styrende for tilretteleggingen av opplæringen. Dette gjelder både det faglige innholdet og det rent pedagogiske.

Lese og skrivevansker blant voksne

Mellom 10% og 30 % av Norges befolkning, avhengig av målekriteriene - sliter med lese- og skrivevansker. Dette gir negative utslag i prestasjoner, både i arbeidssammenheng og privat. Bedring av lese- og skriveferdigheter vil gi økte muligheter til læring, bidra til bedre selvtillit og den enkeltes tro på egen evne til kompetansepåfyll, omstilling og tilpasning til endringer og omorganiseringer i arbeidslivet. Selv om IKT er et viktig verktøy for både tilbydere av utdanning og for de utdanningsøkende, så kan dette slå dårlig ut for personer som sliter med lese- og skrivevansker. Behovet for kompetanse innen IKT og IKT-baserte oppgaver, kan ha bidratt til at ytterligere flere har falt utenfor når det gjelder å konkurrere om og/eller beholde arbeid, og kunne omstille seg og møte omorganiseringer i arbeidslivet.

For arbeidsgivere er det viktig å finne muligheter i bl.a. de tilpassede og fleksible ordninger som IKT som verktøy representerer. Informasjonsteknologien er et anvendelig hjelpemiddel for læringsprosesser, og sørger for tilgjengelighet til nye undervisningsmetoder. Nettbasert opplæring har åpnet nye muligheter, både for utdanningsinstitusjonene, arbeidsgivere og de utdanningsøkende.

Minoritetsspråklige

Undersøkelser både i Norge og internasjonalt viser at minoritetsspråklige har vesentlig lavere yrkesdeltagelse enn norskfødte nordmenn og vestlige innvandrere. En forklaring på den høye ledigheten kan være kort botid i Norge, liten arbeidslivserfaring, manglende norskkunnskaper, manglende kjennskap til samfunnsnivå og kultur i det

nye landet, manglende utdanning og yrkeskompetanse, og for noen manglende godkjenning av utdanning fra hjemlandet. Handlingsplan mot rasisme og fremmedfrykt videreføres i fylkesplanperioden. Den har som et av flere mål å styrke innvanderes integreringsmuligheter i arbeidslivet.

Realkompetanse

Godkjenning av reell kompetanse er en utfordring i forhold til mange grupper i tillegg til minoritetsspråklige. Derfor må det satses spesielt på at disse gruppene kan skaffe seg godkjent kompetanse som er i samsvar med arbeidsmarkedets behov. Et av tiltakene er å utvikle et tettere samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene, arbeidslivet, A-etat og de kommunale voksenopplæringssentraene. Et samarbeid kan resultere i skreddersydde tilbud til den enkelte og tiltak som letter gjennomføringen av opplæringsløpet. Dette gjelder forhold som norskopplæringen (spes. for minoritetsspråklige), realkompetansevurdering, fagopplæring, praksisplass i bedrift og individuell kompetanseplanlegging. Videregående opplæring i Vestfold vil videreutvikle sitt system for realkompetansevurdering.

Satsningsområde D: Forskning og utvikling

Gjennom tett samarbeid mellom ulike aktører skal forskning og utvikling bidra til nyskaping og innovasjon i regionen. En hovedutfordring er manglende kunnskap og praksis for hvordan organisere og lede regionale utviklingskoalisjoner. Høgskolen i Vestfold har en sentral rolle for å skape effektive relasjoner mellom skapere, formidlere og brukere av ny kunnskap og praksis. Vestfold har ingen enhet som er spesielt innrettet på å drive forsknings- og utviklingsarbeid. Det vil derfor være aktuelt å utrede mulighetene for å etablere en egen forskningsenhet for regional innovasjon. Høgskolens rolle innen må sees i forhold til den helhetlige utviklingen av høgskolenettverket og kompetanseutviklingen på dette området i Østlandsområdet.

Høgskolen som kraftsentrum

Høgskolen i Vestfold er et kompetansesenter som vil arbeide for å styrke sin rolle og status som et kraftsentrum i utviklingen av regionen. Den nye Høgskolereformen legger opp til å knytte Høgskolene og samfunnslivet tettere opp mot hverandre. Formidling av ny kunnskap er en stor utfordring. Det bør vurderes å etablere en arena for denne type formidling. Etablering av "Fagdagene i Vestfold" kan bidra til å løfte slike arrangementer og legge til rette for en allsidig formidling til en stor og bred målgruppe. Forskningsdagene bør inngå som en del av dette tiltaket.

Både fylkeskommunen og andre aktører i Vestfold har ansvar for å understøtte den prosessen som Høgskolen er i for å styrke samarbeidet med næringslivet og samfunnet for øvrig. Et initiativ for å framheve dette felles ansvaret er at fylkeskommunen og Høgskolen i fellesskap tar sikte på å arrangere en konferanse om *Høgskolen og samfunnet i samvirke*. Dette er en videreføring av en nasjonal konferanseserie som har gått i Sverige. Det taes sikte på å arrangere en konferanse i 2005 med *Partnerskap for regional utvikling* som tema.

Verksted for teknologi i skolen

Det er en stor nasjonal satsning på realfag og teknologi. På mange sentrale områder vil disse fagene være mangelvare fremover. Høgskolen i Vestfold har gjennom etableringen "Verksted for teknologi i skolen" styrket sin satsning inn mot dette området. Det vil være viktig å få til et tett samarbeid i regionen omkring dette prosjekt og videreutvikle denne satsningen.

Satsningsområder for Høgskolen i Vestfold
Høgskolen i Vestfold har disse satsningsområdene: <ul style="list-style-type: none">
- Pedagogiske tekster
- Mikroteknologi
- Helsefremmende arbeid
- Maritim drift. Innenfor disse områdene arbeides det og med å utvikle masterstudier. For å videreutvikle disse satsningsområdene må samarbeidet med andre aktører i regionen forsterkes.

Styrke posisjonen for Høgskolen i Vestfold

Posisjonen for Høgskolen i Vestfold må styrkes i forhold til de strukturendringer som skjer innen universitets- og høgskolesektoren. Dette kan skje ved utbyggingen av en samlokalisert høgskole med et moderne senter. Flere undervisnings- og forskningsinstitusjoner sikter mot universitetsstatus for å få utvidede fullmakter og styrket profil. Blant annet gir det økte muligheter for å etablere, utvikle og å finansiere forskning og utdanning med både nasjonale og internasjonale tiltak og ressurser. En videre satsing på master- og eventuelt doktorgradsstudier ved Høgskolen i Vestfold betinger sannsynligvis universitetsstatus som virkemiddel. Dette krever samhandling, restrukturering og nettverksrelasjoner med andre institusjoner. Strukturutviklingen kan gjøre samtlige institusjoner mellom Agder og Oslo til aktuelle partnere for Høgskolen i Vestfold. Det kan også bli aktuelt for Vestfold å måtte kjempe for å ha høyere utdanning og forskning lokalisert i fylket. På denne bakgrunn er det viktig å få gjennomført Høgskolens prosjekt for samlokalisering og realisering av et idrettssenter. Med en samlokalisert høgskole med et moderne senter vil Høgskolen i Vestfold være blant de største i Sør-Øst-Norge. Dette vil underbygge en vital strategisk interesse for Vestfoldsamfunnet.

Satsningsområde E: En trygg skolehverdag – Manifest mot mobbing

Et trygt og godt oppvekst- og læringsmiljø utgjør fundamentet for opplæringen av barn og unge. Dette innbefatter både fysisk miljø, det psykososiale miljøet og demokrati- og

medvirkningsaspektet. Alle skoleeiere og skoler arbeider med dette, mer eller mindre systematisk. På det psykososiale området er det nødvendig å arbeide både med forebygging og med utvikling av gode rutiner og metoder for intervensjon når problemer oppstår. Målet er å forsterke positiv adferd.

Mobbing
Senter for adferdsforskning legger følgende definisjon av mobbing til grunn for sitt arbeid: Med mobbing eller plaging mener vi psykisk og/eller fysisk vold rettet mot et offer, utført av enkeltpersoner eller grupper. Mobbing forutsetter et ujevnt styrkeforhold mellom offer og plager. Vanligvis brukes betegnelsen mobbing når episodene gjentas over tid. Hendelser som rammer en enkelt elev en gang, kan imidlertid også ha karakter av mobbing.

Den 23. september 2001 underskrev Statsministeren, Kommunenes sentralforbund, Utdanningsforbundet, Barneombudet og Foreldreutvalget i grunnskolen Manifestet mot mobbing. Manifestet målbærer nulltoleranse mot mobbing, og partene forplikter seg til å få slutt på mobbing i norsk skole i løpet av en toårsperiode. Dette er bakgrunnen for at det settes fokus på arbeidet mot mobbing som en felles innsats i Vestfold.

Mobbing kan ha skjebnesvangre konsekvenser. For noen elever er sosial inkompetanse, arbeidsløshet, og til og med uførhet og invaliditet resultatet. Hvis nullvisjonen skal bli en realitet i Vestfoldskolen, kreves en solid dugnad av alle involverte.

Av Læringscenteret er det stilt til disposisjon mange programmer og hjelpemidler for skolens arbeid med å utvikle et godt psykososialt miljø og bekjempe mobbingen. Med utgangspunkt i den nasjonale satsningen mot mobbing vil det i kommende fylkesplanperiode bli gjort følgende:

- Kommunestyre og fylkestinget tar opp spørsmålet om å slutte seg til manifestet mot mobbing med nullvisjonen.
- Som oppfølging av vedtak forplikter skolene seg til å utarbeide planer for hvordan nullvisjonen skal realiseres på egen skole.

Fylkesmannen ved utdanningsdirektøren og Videregående opplæring i Vestfold har ansvar for å følge opp at det blir tatt initiativ til slike vedtak.

Satsningsområde F: Samarbeid mellom utdanningsnivåene

Mange av utfordringene som de ulike utdanningsnivåene står overfor vil kunne løses bedre ved samarbeide og samordning mellom de ulike utdanningsnivåene; barnehage, grunnskole, videregående opplæring og høyskole. Tilrettelegging for bedre samordning mellom utdanningsnivåene i regionen er derfor et tiltak i fylkesplanperioden. Det satses spesielt på å videreutvikle og øke samarbeidet mellom den videregående opplæringen og Høgskolen i Vestfold. Det samarbeidet som i lang tid har vært mellom Høgskolen og barnehage/grunnskolen videreføres.

Bedre informasjonsflyt

Flyten av informasjon mellom de ulike utdanningsnivåene kan forbedres på mange områder. Rådgivere og faglærere er viktige ressurspersoner for å få dette til. Elever i avgangsklassene fra de videregående skolene bør og ha mulighet for å ha en ”studiedag” ved Høgskolen. Muligheten for å opprette et Karrieresenter i samarbeid mellom videregående skole og Høgskolen skal vurderes. Et Karrieresenter skal gi elever god veiledning i forbindelse med valg av studier og høyere utdanning i både inn- og utland.

Vestfold maritime utdanningscenter

Vestfold har alle de maritime utdanningsinstitusjoner som er nødvendige i et komplett utdanningscenter. Ved en samordning av disse kan regionen fremstå som et tyngdepunkt når det gjelder maritim utdanning i Norge. Det skal derfor arbeides for å få etablert "Vestfold Maritime Utdanningscenter", gjennom et samarbeid mellom Høgskolen i Vestfold, Videregående opplæring i Vestfold, Borre Havarivernskole og Befalsskolen for marinen.

Kapittel 7 Næring

MÅL

Vestfold skal i 2020 oppfattes som en attraktiv nyskappingsregion i Europa. Fylkesplanens mål er å fremme en utvikling som går i retning av denne visjonen.

STRATEGI

Hele offentlig sektor har betydning som rammevilkår for næringslivet. Dette gjenspeiles i Fylkesplanen som helhet, med bidrag fra hvert enkelt tema som behandles, ved at det er koblinger mellom ulike saksfelt og næringslivets behov og utviklingsmuligheter. I tillegg er det nødvendig med en særlig næringspolitisk innsats.

For å nå visjonen om å bli en nyskappingsregion i Europa i 2020, er det lagt opp fire strategier i Strategisk Næringsplan (SNP) 2001-2004:

1. Næringsvennlig offentlig sektor
2. Samarbeid skole - næringsliv
3. Effektive transportløsninger
4. Urbane bykvaliteter - det gode bosted.

Det næringspolitiske partnerskapet

Det næringspolitiske partnerskapet har utformet visjonen for næringspolitikken i Vestfold. Arbeidet med strategisk næringsplan (SNP) for Vestfold startet i 1993. Det er utviklet 3 fireårige planer, den nåværende for perioden 2001 til 2004. Deltagere i det strategiske forumet som har utarbeidet planene er kommunene, fylkeskommunen, regional stat, NHO Vestfold, LO, Vestfold Bondelag, Høgskolen i Vestfold og Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND). Det utarbeides også en egen strategisk næringsplan for landbruk og bygdeutvikling (SPLB).

For landbruket er følgende strategier lagt for perioden 2001-04:

1. Markedsorientering og produktutvikling
2. Kompetanseutvikling
3. Samfunnskontakt

Alle strategiene reflekterer viktige innfallsvinkler til hvordan nyskaping kan genereres. Nyere undersøkelser bekrefter at valg av strategier også harmonerer med det næringslivet i Vestfold mener er viktig. Fylkeskommunens styrkede rolle som regional utviklingsaktør samt negative trender for næringslivet

gjør imidlertid at det nå er behov for å forsterke deler av strategiene som er lagt.

Vestfold har mange fordeler: Vi er et geografisk lite og oversiktlig fylke, vi har en høyere andel innovative bedrifter enn landsgjennomsnittet, vi har relativt gode kommunikasjonslinjer til omverden og Vestfold blir oppfattet som det beste bostedsfylket i Norge. Allikevel står vi overfor en markert forverret situasjon for næringslivet i løpet av høsten 2002-vår 2003, med en rekke bedriftsnedleggelse og -utflyttinger. Mange forklaringsfaktorer er i stor grad nasjonalt og internasjonalt betinget, men utfordringene må også møtes regionalt. Det er et fornyet behov for en politikk som kan bidra til fremtidstro og optimisme, for en regional politikk som kan bidra til flere arbeidsplasser i Vestfold i årene som kommer. Norge kan vanskelig konkurrere på pris alene, og må utvikle nisjer der vi tilfører produkter

Vestfold: Bedre bosted enn arbeidssted?

Vestfold toppe listen over beste bostedsfylke i Norge (Sentio/Norsk Statistikk) meningsmåling i januar 2003) Samtidig ser vi at veksten i arbeidsledighet siste år er av de høyeste i landet. Ved utgangen av januar 2003 hadde ledigheten i Vestfold økt med 40 prosent siste år, mens tilsvarende vekst på landsbasis var 25 prosent.

tilleggs kvaliteter som gjør at de blir foretrukket i internasjonal konkurranse. Utvikling av ny teknologi og strategisk bruk av design er nøkler for å få til dette. En regional politikk skal ha fokus både på det å videreutvikle tradisjonelle næringer med fotfeste i Vestfold og å bidra til at nye vekstnæringer får fotfeste her.

Det har i de senere årene vært økende interesse for ”innovasjonssystemer” som drivkraft for økonomisk utvikling. Utfordringen for Vestfold er å finne ut *hvordan* det regionale samarbeidet kan bidra til vekst i næringslivet.

Nye ideer, nye innfallsvinkler og ny viten oppstår ofte i skjæringsfeltet mellom ulike kompetanseområder. Det er i dette skjæringsfeltet det kan være hensiktsmessig å legge inn offentlige midler som en pådriver slik at prosesser igangsettes. Det offentlige kan blant annet bidra til at nye møteplasser og nettverk dannes. Landbruket er et eksempel på en næring i fylket med spesielt store omstillingsbehov. Innholdet i den nye landbrukspolitikken åpner for nye måter å tenke produksjon, drift og organisering på. Markedsorientering og endringskompetanse er fokusområder for et fremtidsrettet landbruk.

Det er en gjensidig avhengighet mellom offentlig sektor og næringslivet. Offentlig sektor er avhengig av skatte- og avgiftsinntekter fra næringslivet for å kunne utføre sine velferdstjenester. Vestfold er et av de fylkene i landet der det offentliges inntekter er mest avhengig av egen skatteinngang. Næringslivet er avhengig av kommunale og fylkeskommunale tjenester, infrastruktur og utdanning. Lang saksbehandling, manglende fleksibilitet og høye avgifter er eksempler på unødige belastninger på næringslivet. Kommunene på sin side opplever stadig strammere budsjetter og stadig mer omfattende omsorgsoppgaver. Kommunenes og fylkeskommunens måte å organisere seg på og utføre sine tjenester på er et viktig område i et regionalt utviklingsperspektiv. Det er avgjørende for et godt samarbeid og gode resultater at næringslivet har gode kunnskaper om det offentliges oppgaver og arbeidsmåte. Bedre kontakt mellom offentlig og privat sektor, blant annet i form av dialogkonferanser, er verdifullt.

Innovasjonssystemer
Innovasjon betyr å innføre noe nytt, enten ved å ta i bruk ny kunnskap eller ved å utnytte kjent kunnskap på nye områder. Kunnskap er dermed den fundamentale ressursen for at innovasjon skal oppstå, og læring er prosessen som gjør at man kan tilegne seg kunnskapen. Hvordan læring skjer, hvem som snakker sammen og hvilke koblinger som gjør at man får effekt av kunnskapen, blir da viktig. Et innovasjonssystem er en sammenfatning av disse koblingene og omfatter næringsliv, offentlig sektor og utdanningsinstitusjoner

HANDLINGSPROGRAM

Satsningsområde A: Et mer innovativt næringsliv

For at næringslivet skal bli nyskapende og endringsdyktig må det satses på prosjekter som på den ene siden bidrar til kreativ nytenking i etablerte bedrifter og på den andre siden må det stimuleres til nye, større prosjekter innenfor vekstnæringer. Et viktig og underkommunisert element i dette bildet, er bruk av strategisk design i produktutviklingsprosessen og i markedskommunikasjonen. Bruk av design kan være en svært viktig faktor for å

Design og innovasjon – Vestfolds framtid?
De land som er best i bruk av design, innovasjon og kreativitet vil også være de mest konkurransedyktige om ti år. Det påstår Mikkel Rasmussen som er leder for innovasjonslaboratoriet MindLab i Danmark. Ifølge Rasmussen må de som vil konkurrere internasjonalt begynne å se på design på en helt ny måte. Design må ikke bli pynt, tvert imot bør design og kreativitet stå i sentrum for både politikk og næringsliv.

løfte Vestfold til å bli en attraktiv nyskappingsregion i 2020.

Aktiv bruk av kultur kan være en utviklingsfaktor og bidra til en mer nyskapende bedriftskultur. På dette feltet må det søkes samarbeid med skapende kulturkrefter, og med prosjektet KUPP (Kulturutvikling i praksis) som initieres av Kulturvirksomheten i Vestfold (jf. satsningsområde B i kapittel 3).

Elektronikkindustrien er en definert klynge i Vestfold, denne skal styrkes og videreutvikles. I tillegg skal det støttes oppunder andre næringer som har tyngdepunkt i Vestfold og stort fremtidspotensial. Der hvor solide tradisjoner og kompetanse kan kobles med nye innfallsvinkler, har Vestfold størst mulighet for å utvikle et fremtidsrettet næringsliv. For å bidra til dette, skal følgende prioriteres:

Etablererprogrammet

Næringscenteret har i dag et velutviklet etablererprogram i samarbeid med SND og Aetat, hvor etablerere får praktiske råd, hjelp til motivasjon og oversikt over muligheter. Dette programmet skal videreføres. Samtidig vil prosjekter som kan bidra til å utløse nye, større og kanskje mer risikofylte prosjekter enn det Etablererprogrammet i dag kan håndtere, prioriteres.

STIPEND OG VEILEDNING NYTTER

Etablererprogrammet gjennomførte i 2002 ulike temakvelder hvor 430 personer var innom. Over 400 personer fikk også individuell veiledning, av disse fikk 23 etablererstipend. Av de som mottok etablererstipend i perioden 1995-2001 er over 70 prosent fortsatt i daglig drift. Gjennomsnittlig antall årsverk i disse bedriftene er i underkant av 3.

Samarbeid skole - næringsliv

Næringsliv i skolen (NIS) bidrar til et tettere samarbeid mellom næringsliv og skole gjennom forpliktende partnerskapsavtaler. Ungt Entreprenørskap gir ungdom i alderen 15 til 20 år kunnskap om, erfaring i og forståelse for næringslivets og arbeidslivets betydning og vilkår. Det er viktig å oppmuntre både denne aldersgruppen, og også lavere skoletrinn til å komme med ideer, være problemløser og lære hvordan ideer kan lanseres kommersielt. Prosjekter som bidrar til å utvikle kreativitet og bedre Vestfold-elevens evne til å bli "igangsettere", skal prioriteres. Innenfor rammen av fritt skolevalg skal elever stimuleres til utdanningsvalg som understøtter næringsstrukturen i fylket

UNGT ENTREPRENØRSKAP

Foreningen Ungt Entreprenørskap ble etablert i Norge i 1997, og i Vestfold i 2001. Det var SNP som tok initiativet til opprettelsen i Vestfold. Formålet er å gi ungdom innsikt i nærings- og arbeidslivets vilkår, betydningen av verdiskaping, knytte bånd mellom skole og næringsliv og fremme kreativitet og lyst til å etablere egen bedrift.

Nettverk og møteplasser

Næringslivet står overfor store omstillingsutfordringer som følge av global konkurranse og stadig nye markedskrav. I noen grad kan møteplasser og læringsarenaer tilføre ny kunnskap og gi fornyet optimisme. Tiltak som kan bidra til tilførsel av kompetanse om endringsevne, gjerne på tvers av sektorer og næringer, skal prioriteres. Spesielt skal bedrifters utfordringer med hensyn til omstilling til nye internasjonale markeder, prioriteres.

NYE MØTEPLASSER

I 2003 er to nye møteplasser for næringsliv i Vestfold etablert:

- Arena for næringsmiddelindustrien
- Vestfold maritime Arena

Satsningsområde B: Regionalt samarbeid – en kilde til vekst i næringslivet

Sentralt i en vellykket innovasjon finner man effektive læringsprosesser og nettverksbygging. Sandefjord lufthavn Torp, Borgeskogen Næringsområde, utbygging av E 18 og Vestfoldfestspillene er eksempler på vellykkede regionale samarbeidsprosjekter. Det viser at der det er avklarte og definerte behov, er det også mulig å finne gode samarbeidsrelasjoner. For perioden 2004-05 skal det satses spesielt på å øke forskningsaktiviteten i fylket. Forskningsaktiviteten skal ha kommersialisering som mål, det vil si at den skal være næringsrettet. Skattefradrag for nyskappingsaktiviteter (SkatteFunn) vil være et nyttig virkemiddel i denne sammenheng. I tillegg er det viktig at Vestfold styrker forskningsaktiviteten der vi har fortrinn, slik at vi bevarer fortrinnet.

Styrket FoU-miljø

Mange studier peker på den positive sammenhengen mellom forskningsaktivitet og vekst og utvikling i en region. Et av områdene Vestfold ser ut til å lykkes med, er fremveksten av et FoU-miljø innen mikroteknologi. Her har det vært et fruktbart samarbeid mellom Høgskolen i Vestfold, Microtech Innovation og elektronikkindustrien. Dette samarbeidet skal fortsatt prioriteres og utvikles.

Ønsket om et styrket innovasjonsmiljø i Vestfold og visjonen om at fylket skal bli en nyskappingsregion i 2020, aktualiserer behovet for forskning på *hvordan* vi skal få dette til. Om det er behov for en egen forskningsenhet for å dekke etterspørselen etter denne typen kunnskap, er ikke avklart. Det er imidlertid en krevende oppgave å bygge opp et velfungerende forskningsmiljø som kan yte utover det som markedet allerede tilbyr. Prosjekter som bidrar til å avklare behovet for en egen enhet for innovasjonsforskning i Vestfold, kan prioriteres.

Satsningsområde C: En endringsvillig offentlig sektor

Fylkeskommunene har gjennom St.meld. nr. 31 (2000-2001) *Kommune, fylke, stat – en bedre oppgavefordeling* fått en styrket rolle som regional utviklingsaktør. Fylkeskommunen ønsker å invitere til et bredt samarbeid for å legge innhold og realiteter i denne rollen.

For at innholdet i en regional utviklingspolitikk skal bli slagkraftig, må kommuner, fylke og regional stat evne å møte de store utfordringer som er knyttet til omstilling og endring. Presset økonomi og krav om bedre og flere tjenester, gir grobunn for nytenking og nye samarbeidsformer. Det er sentralt at de ulike forvaltningsnivåer fungerer fleksibelt og smidig. Det må søkes samarbeidsprosjekter som har høy økonomisk effekt for forvaltningsnivåene samtidig som de har høy regional utviklingseffekt.

Det pågår nå en rekke prosjekter og prosesser med det for øyet å bedre kvaliteten på offentlige tjenester. Som en del av grunnlaget for å utvikle samarbeidsprosjekter, må erfaringene fra gjennomførte tiltak oppsummeres, offentliggjøres og spres kunnskap om. Disse prosjektene skal videreutvikles og understøttes:

Kundeorientering

Fylkesmannen har initiert et prosjekt som bidrar til kvalifisering av offentlig virksomhet gjennom et bedre samarbeid mellom statlige etater og privat næringsliv i Vestfold. Ni statlige etater og næringslivet i fylket samarbeider om å gjøre saksbehandlingen enklere og

Prosjekt kundeorientering

Følgende etater er med i prosjektet: Statens kartverk, Høgskolen i Vestfold, Skatteetaten, Tolletaten, Arbeidstilsynet, Fylkestyngdekantoret, Aetat, Statens vegvesen og Fylkesmannen

bedre.

Offentlige innkjøp

Offentlige innkjøp er et område hvor innsparingspotensialet og muligheten for utvikling av lokale leverandører er stort. I prosjektet "Kostnadseffektive regionale innkjøp i Vestfold 2005" ligger Vestfold langt fremme med å utvikle et helhetlig system for anskaffelsesprosessen, og spesielt med hensyn til å innarbeide miljøhensyn i anskaffelser. I prosjektet vektlegges også etikkhensyn og total kostnad for anskaffelsen. Et innkjøpsfellesskap for offentlig sektor forventes etablert i 2004.

Interkommunalt samarbeid

9-kommunesamarbeidet er et eksempel på interkommunalt samarbeid som baserer seg på konkrete prosjekter hvor flere kommuner ser potensialet for innsparing og kompetanseoverføring. Det vil være økende behov for ulike samarbeidsløsninger mellom kommuner i tiden fremover. Utfordringen er kanskje størst knyttet til de tunge tjenesteproduksjonsområdene, som pleie- og omsorg, skole og barnehage.

Partnerskapsutvikling i offentlig regi

Fylkeskommunen og kommunene i Vestfold har til behandling spørsmålet om en partnerskapsavtale om regional utvikling. Avtalen skal bidra til at dialogen mellom det kommunale og det fylkeskommunale nivået bedres. Avtalen skal ivaretas av et regionalt utviklingsforum og skal tre i kraft 2004, og gjelde for to år av gangen. Fylkestingene i Vestfold, Buskerud og Telemark har sagt ja til samarbeid på tvers av fylkesgrensene og regjeringen har åpnet for forsøk med bl.a. å overta statlige oppgaver på noen områder.

Revitalisere partnerskapet

For å finne frem til de gode regionale samarbeidsprosjektene, er det viktig at det finnes dynamiske miljøer og møteplasser hvor ideer kan utvikles. Partnerskap kan være en effektiv måte å utnytte regionale ressurser på, samtidig som det styrker muligheten for å få gjennomført prosjekter som enkeltaktører ikke har mulighet til å gjennomføre på egen hånd. For at et partnerskap skal fungere, er det viktig at partene er enige om hva det skal samarbeides om. Videre må partene føle seg forpliktet av de satsingsområder som prioriteres. Dessuten er det sentralt at et regionalt partnerskap har representanter fra alle vesentlige regionale aktører. Med dette som bakteppe skal det arbeides for å revitalisere det næringspolitiske partnerskapet (jf. kapittel 2, satsningsområde B: Et samarbeidende Vestfold: Regional utvikling gjennom partnerskap).